

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50
ДИНАРА
1952

Година XXVI
Број 719
9. октобар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОБЕ

„ГРАДЕ, ТИ БИ ПРОПАО КАДА БИ СЕ НАШАО КУПАЦ“

Нумидија, стара држава, најпре је у потпуности обухватала да наши Алжир, а потом његов источни део. У историји се Нумидија појављује у току другог пунског рата (218—201). Тада су јој суседи били: Мавританија на западу и Картагина на истоку. Пошто су разорили Картагину, Римљани су поделили Нумидију на три дела. Југурта који је био краљ једног од та три

дела, убрзо је завладао целом Нумидијом и постао велики непријатељ Римљанима. Помоћу новца корумпирао је чланове римског сената, римске војсковође и римске судије. То му је дало повода да узвикне речи које су се односиле на Рим: „Граде, ти би пропао када би се нашао купац!“

Његов таст краљ Мавританије издао га је Римљанима. За ту издају добио је западни део Нумидије. Југурта је по једнима у затвору умро од глади, а по другима је убијен. У 5. веку Вандали су потпуно уништили Нумидију. Рат Римљана против Југурте описан је познати писац Салустије у свом делу „Bellum Jugurthinum“.

ЧУДНЕ »БУДАЛЕ«

У доба „старог режима“ у Франуској државни издаци подмиривани су и на тај начин што је владар продавао разне положаје у државној администрацији, па и племићке титуле. За владе Луја XIV ова трговина се тако развила да је један министар рекао краљу: „Нека се ваше величанство не брине; кад год ви створите неки положај, бог створи понеку будалу да га купи“. А тих „будала“ било је много. Они су увек налазили разне начине не само да подмире своје издатке него и да згрну огромне зараде, па су се веома обогатили.

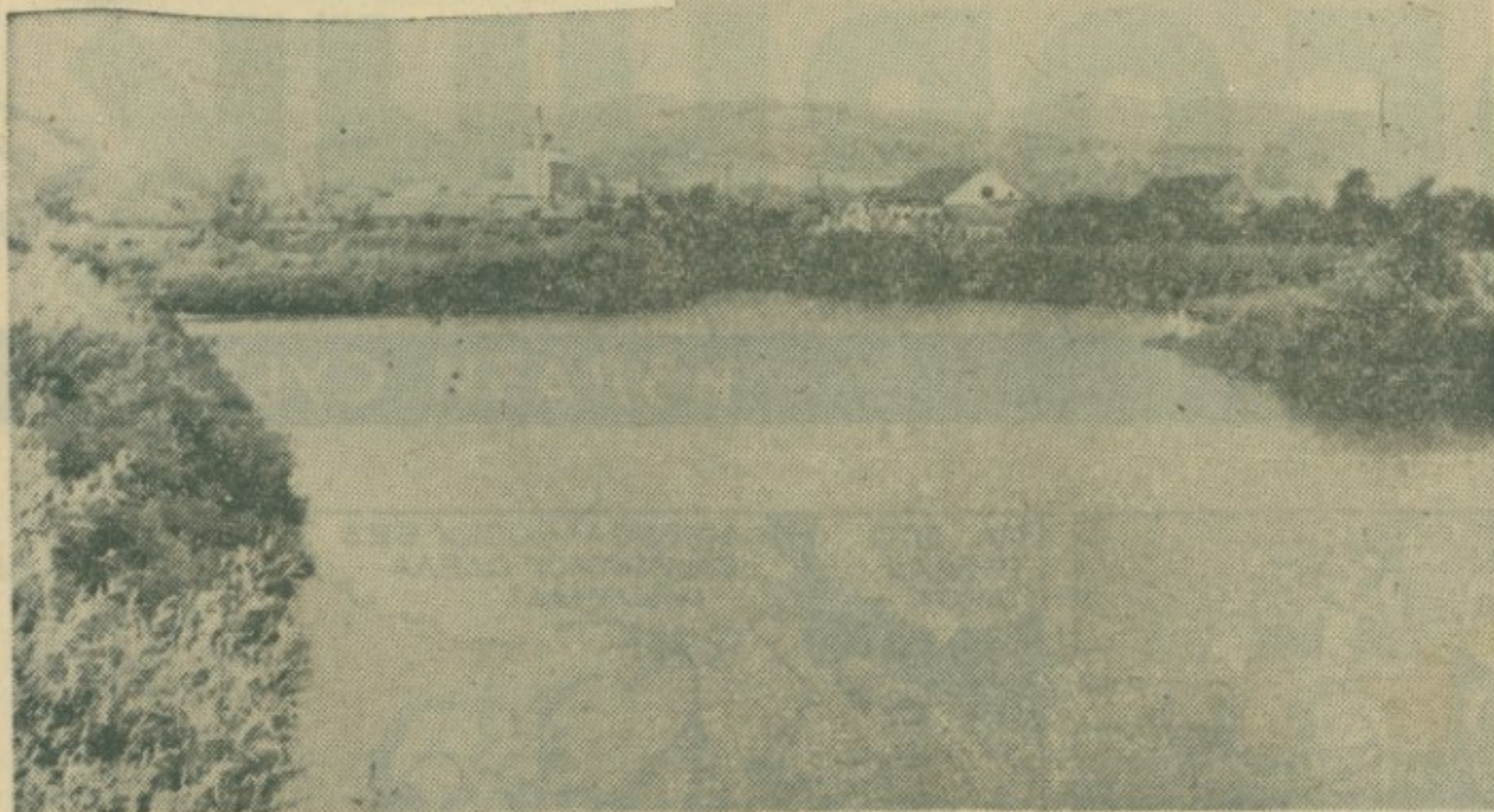
У ОВОМ БРОЈУ:

ДВА СТАРА СТРАДАЛНИКА
АНЕГДОТЕ
КАКО ЈЕ ПОСТАО НОВАЦ
ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА
ШАХ
СПОРТ
РАСНИ ПСИ
РИКА ЈЕЛЕНА
НАШИ РАЗГОВОРИ
СРЕБАН ЧОВЕК
ПЛАНИНА КОЈА УБИЈА
ШАРЕНИ КУТАК

Природне БОСУТ лейоше наше земље

Босут је лева притока Саве. Дуг је 165,4 километара, а његов слив има површину од 3.097 км². Корито Босута пред ставља занимљив проблем за научнике. Оно је широко до 173 метра (на 10 километара испред ушћа у Саву), а дубоко и до 9 метара (на 0,85 километара од ушћа у Саву). Таква корито није могла да усеће незнатна количина воде којом Босут располаже — просечно 7 м³ у секунди. Због тога је већ 1844. године барон Корнберг изнео мишљење да је Босут неки стари рукавац Саве (у неким страним атласима Босут се и сада приказује као рукавац Саве). То мишљење је прихватио и наш највећи географ Јован Цвијић, који сматра да је и река Вука, која сада утиче у Дунав код Вуковара, некадашњи рукавац Саве. Том мишљењу прикључио се и инж. Писачић. Он указује да је горњи ток Босута лети без воде. Отуда вероватно и потиче садашњи назив реке, који су јој Турци дали: на турском „бош“ значи празан, а „су“ је вода; отуд би име Босута значило „Безводњак“, дакле, река без воде!

Босут има две значајније притоке — Спачву (21 км) и Студву (18 км). Оне су пловне, као и сам Босут, али је засипањем његовог ушћа у Саву онемогућен приступ бродама у ове занимљиве реке. — На слици: поглед на Босут са аутопута Београд — Загреб.

У СВЕТУ ПРОНАЈАЗАНА

Јапанци су измислили начин да речи изговорене на телевизији буду одмах штампане. Специјалан апарат, прикључен телевизијском апарату све сам ради: покреће ролну с хартијом и штампала. Телевизијски апарат постаје тако, у неку руку, штампарска машина на даљину.

АКО ЈЕ ВЕРОВАТИ

Ако је веровати светским стручњацима за часовничарство од десет сатова само један ради тачно.

ДОБРО ЈЕ ШТО НИЈЕ БАЦИО

Иза поларног круга на обали једног омањег језера, недалеко од налазишта злата Комсомољскиј деца су се так-

мичила ко ће даље да баца камен. Изненада је Саша Корпусов узвикнуо:

— Злато, злато!

Стварно, камен који је дечак хтео да баца у језеро био је грмен драгоценог метала тежак 950 грама. Њега је Саша Корпусов предао рударима овог налазишта злата.

БАЛОН ЗА РАЗНОДУ

Последња новина коју америчке робне куће нуде купцима је „баштенски ваздушни балон“ који се пуни бутан-гасом. Балон достиже висину од 80 метара, у његовој кабини могу удобно да седе две особе.

»БИЈНО МЛЕКО«

Британски хемичар др Стјуарт Франклин произвео је „бијно млеко“ које, кажу, има иста својства и квалитет као и кравље. Трипут је скупље од обичног, али има једно преимућство: конзервирано има век трајања пет месеци.

АНЕГДОТЕ

За сваку сигурносћ

За време свог боравка у Кану француски комичар Фернандел је на своје велико запрепашћење утврдио да је изгубио хиљаду франака.

— Господине, ја сам нашао ваш новац — радосно га је пресрео хотелски момак и пружио му десет банкнота по сто франака.

— Нисам њих изгубио — разочарано примети Фернандел — била је хиљадарка уједно.

— Знам — одговори хотелски момак. Али, разумећете, кад сам прошли пут нашао опет једну велику суму, онај који је изгубио није имао ситан новац.

Сјасле Кайишол

Чувени француски државник Ришеље (1585-1642) прилажући у свом салону неколико дама рече им шадећи се, мада не без ироније, да даме не би требало да се баве политиком у коју се не разумеју, и да нарочито у овом моменту не би требало да се супротстављају новом финансијском систему јер што се тиче финансијских проблема, е ту су оне праве гуске. На то једна од присутних дама саркастично примети:

— Ви заборављате, господине кардиналу, да су гуске једном спасле Капитол!

Свесјерано образована

Познати виолиниста Фриц Крајслер (Kreisler) био је представљен једној дами:

— Ах! како сам срећна што сам вас упознала господине Крајслер — рекла је она. Већ дуго времена се возим само у вашим колима и још увек сам њима одушевљена. Да ли бисте били љубазни да ми напишете неколико речи за усмену?

— Са задовољством — рече виолиниста Крајслер и написа јој неколико нота за виолински концерт од Бетовена а затим се потписа именом познатог произвођача аутомобила Валтера Ј. Крајслера (Walter J. Chrysler).

Ripley Веровали или не!

НА МОСТУ ПРЕКО РЕКЕ ЕЛОРН

У ЛАНДЕРНОУ (ФРАНЦУСКА) НАЛАЗЕ СЕ 2 РЕДА КУПА КОЈЕ СУ НАСТАЊЕНЕ ВЕЋ 447 ГОДИНА.

ШВЕЂАНИН ГУСТАВ ДЕ ХЕЛМФЕЛТ

(1651 - 1674)
ЗНАО ЈЕ 9 ЕВРОПСКИХ ЈЕЗИКА
КАО И ГРИКИ, ЛАТИНСКИ
И ХЕВРЕЈСКИ

КАД ЈЕ ИМАО 10 ГОДИНА
У 19 ГОДИНИ ВЕЋ ЈЕ БИО
ВРХОВНИ СУДИЈА ШВЕДСКЕ

Један ГЛОГОВ ГРМ

У МЕСТУ БРА (ИТАЛИЈА)
ВЕЋ 629 ГОДИНА
ПРОЦВЕТА НАХЛАДНИ-
ЈЕГ ЗИМСКОГ ДАНА.

НАЈСКУПЉЕ СПАЉИВАЊЕ У ИСТОРИЈИ (БАВИЛОН)

КАД ЈЕ ХЕФЕСТИОН, НАЈДРАЖИ
ПРИЈАТЕЉ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГ
УМРО 323. ГОДИНЕ СПАЉЕН ЈЕ СА
ОДРОМ КОЈИ ЈЕ БИО УКРАШЕН
ЗЛАТНИМ ПОЛУГАМА,
ДРАГИМ КАМЕЊЕМ, СЛОНО-
ВАЦИОМ, РЕТКИМ
ЗАЧИНИМА И ТКАНИНАМА
У ВРЕДНОСТИ ДАНАШЊИХ
15.000.000.000 ДИНАРА

БРАКТЕАТЕС

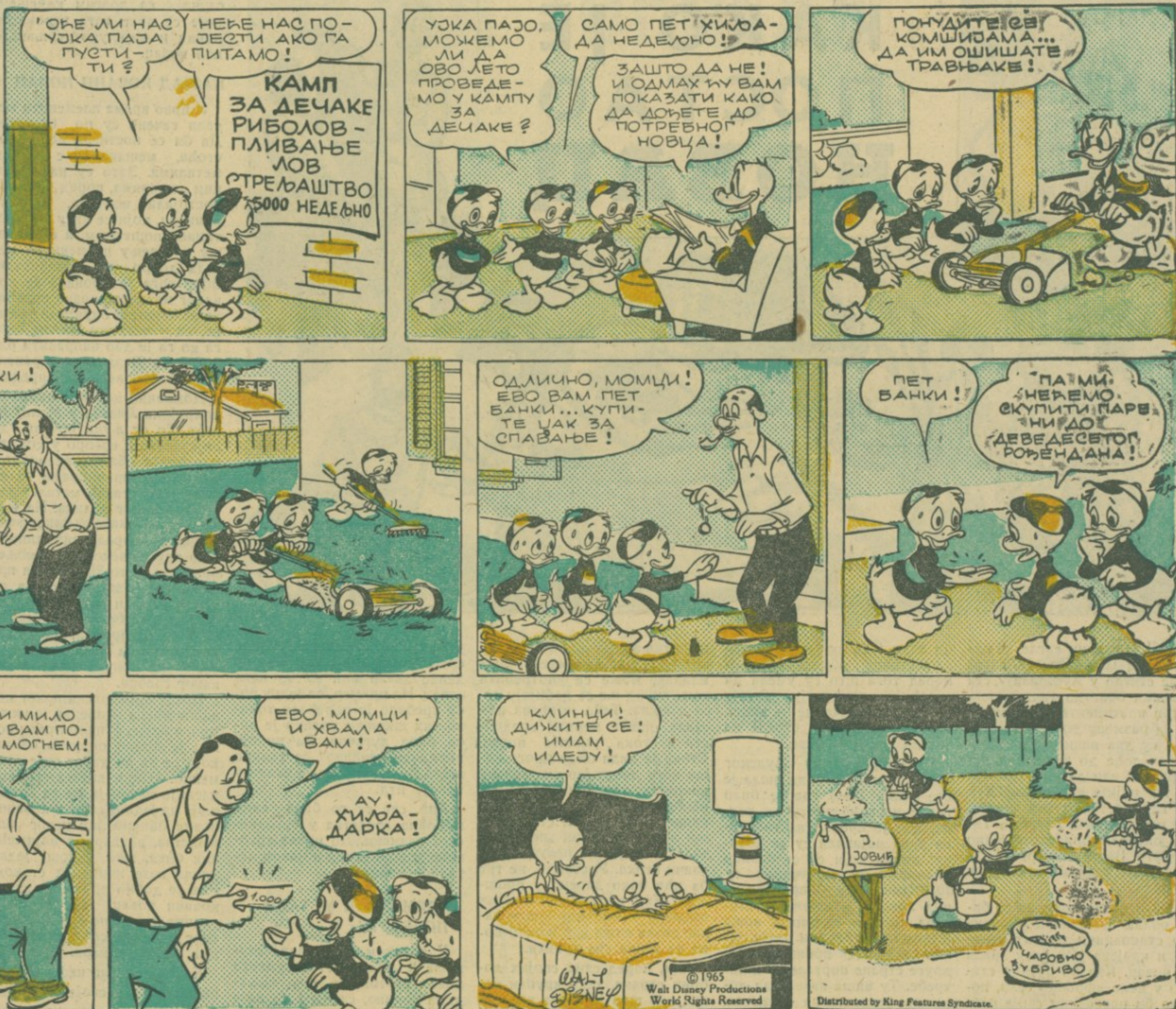
ЗЛАТАН И СРЕБРНИ НОВАЦ
КОВАН У ЕВРОПИ У 12. ВЕКУ
БИО ЈЕ ТОЛИКО ТАНАК
ДА СУ СЕ 12 КОМАДА
ПОРЕЂАНИ ЈЕДАН НА ДРУГИ
МОГЛИ ПРЕТИМА
САВИТИ И ТАКО
НОСИТИ У КЕСИ

Клешта
КОЈА СУ ПРЕ
2500 ГОДИНА
УПОТРЕЂИВА-
ЛИ ЗУБАРИ
У ИНДИЈИ
ИМАЛА СУ
ОБЛИК КЛУНА
ПТИЦЕ

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

СПОРТ

ШКРИЊАР, ЉУБИМАЦ АТИЊАНА

МАРАТОНСКА трка (42.195 метара) изазива велико интересовање љубитеља спорта свуда у свету а посебно у Атини. Добила је име по једном догађају из грчке историје кад је Грк Филипидес дотрчао до Атине да јави о великој победи Атиња-

Прва већа међународна маратонска трка одржана је 1953. године. Биле су то заправо прве Балканске атлетске игре после рата. Борба за прво место водила се између југословенских, грчких и турских тркача. Фрањо Шкрињар је на периферију Атине стигао с великом предношћу. Улице су биле препуне света. Цвете и поклоници југословенском представнику били су награда за велике напоре које је он уложио да би освојио прво место. И он је у томе успео. Преко тридесет хиљада гледалаца поздравило је Фрању Шкрињара кад је сам прошао кроз циљ. Пљесак се чуо са свих страна.

Први послератни балкански првак у маратону доживео је баш тих дана, вероватно, најлепше тренутке у свом животу. Сутрадан после трке он се у то нарочито уверио. Пред полазак кући желео је да утроши 300 драхми. Ишао је од радње до радње. Готово на сваком корацику тапшали су га по раменима као добродошлицу трговци и становници Атине. Шкрињар би изабрао неки поклон за своју породицу и извадио новац да плати, али трговци нису хтели да приме новац. Тако у једној, тако у другој радњи. Топли осмеси и поздрави, поклони — пуна торба. Много времена је требало Шкрињару да утроши свој депозит у главном граду Грчке. Био је обасут пажњом са свих страна.

ЈОШ ЈЕДАН НОВИ СПОРТ СКИЈАЊЕ ПО БЛАТУ

Скијање по блату је нова необична спортска дисциплина која може бити прилично неугодна. У јулу месецу сваке године такмиче се „скијашци“ из Канаде и САД на падинама Стеновитих планина. Они се спуштају низ клизаву падину на крају које се налази ледена бара коју треба да прескоче. Ко не успе у томе, пада у ледену воду.

МУКА ЗА ЛОПОВЕ

У новим јавним телефонским говорницама у Њујорку неће више моћи да се краде. Чим лопов стави руку на касицу да је насилно отвори и из ње извади новац, на врата кабине аутоматски се спушта реза и он остаје у њој затворен. У исто време одјекне и алармни сигнал.

НАЈМАЊА РУЖА

Цвећару Педру Доту из Барселоне послало је за руком да одне гује најмању ружу на свету. Расцветана, она има пречник двоинарке.

»ЛЕКАР ЗА БИЉКЕ«

У Совјетском Савезу конструисан је нарочити апарат за проверавање здравственог стања биљке. Инфрацрвеним зрацима фотографише се лист: ако хлорофил на слици „зрачи“, биљка је здрава.

КАКО ЈЕ ПОСТАО НОВАЦ

КАД је славни енглески морепловац Џејмс Кук 1770. године стигао у Аустралију, стеновици овог до тада непознатог континента нису знали ни за размену добара. Постојала су два начина да истраживач дође до животних намирница: или да их отме, или да их добије на поклон. Кук је, као уосталом сви тадашњи истраживачи острва Тихог океана, користио и једно и друго. Више оно прво па је у једном таквом сукобу и страдао.

У оно време покони су били облик трговинске размене јер становници многих земаља и крајева још нису знали за новац. Кад би путник стигао у неко афричко село, послао би поглавци своје поклоне, а овај би му узвратио, обично животним намирницама. Та размена дарова вршила се уз свечане церемоније. Међутим, у таквом размењивању тешко је било оценити вредност дарова и њихову противвредност. Ипак, пракса давања дарова трајала је много векова.

Међутим, човечанство је напредовало. У оквиру породице дошло је до поделе рада: жена је обављала кућне послове, муж је ишао у лов. Јављају се већ и почети земљорадње. Није, на пример, тачно да су амерички Индијанци, када је Колумбо открио овај континент, живели само

од лова. Они су већ знали за примитивну обраду земље, поред тога што су умели да израђују грнчарију, ткају платно, праве чамце — каное израђују лукове и стреле па чак да праве — пиво.

У даљем развоју људског друштва подела рада ишла је све даље. Тамо где је било глине израђивали су се лонци, где је пронађена гвоздена руда појавили су се ковачи; онима који су се бавили земљорадњом претицали су пољопривредни производи, код ловаца, а нарочито сточара појавио се вишак коња и крзна итд. Једном речју, јавио се вишак производа. С друге стране порасле су и потребе. Ту више није била довољна једноставна размена. Појавила се потреба за трговиним. Људи су почели да се састају на одређеним местима-сајмиштима, пијацама, вазарима. Али, трговање је било компликовано јер још није било новца.

КРАВА СПАСАВА СИТУАЦИЈУ

Може се замислити какав је хаос владао на једном таквом тржишту. Узмимо само четири произвођача: платна, жита, грнчарије и крзна. Како ће они да размене своје производе? Или ако је свима заједно потребно нешто пето, рецимо, оружје? Ситуацију је спасла — крава, ова корисна

животиња која има вишеструку вредност: даје млеко, подмладак, може се употребити за вучу, од ње се добијају месо и кожа. Тако је крава постала опште мерило вредности а стока уопште новац. Стоке је онда било много више него данас јер су велике површине земљишта још биле необрађене, под слободним пашњацима. И сам староримски назив за новац „пекунна“ долази од речи „пекус“, што значи стока. Уосталом, не треба ни тако далеко у прошлост. Код многих сточарских племена у Африци још и данас стока важи као новац, њоме се може све купити.

Али, поред свих својих добрих страна, тако крупан новац као што је крава имао је и недостатака. Лако је било некада када је још било довољно земље за испашу, али касније када је земљорадња преовладала, шта је могао да ради занатлија који је, рецимо, израђивао оружје, са великим бројем тог живог новца? Затим, био је проблем како купити ситне предмете, на пример, посуђе, кад је крава недељива? Људи су се довијали на разне начине. Употребљавали су као новац ситну стоку, разне врсте накита и оружја, крзно, ексере, орахе па и шкољке. Морске шкољке „каури“, које су још недавно важиле као средство плаћања на многим острвима

у Тихом океану, биле су више средство за меру као што су данас литар или метар него новац. На пример, за једну рибу требало је поређати толико тих шкољки колико је риба била дугачка. За чинију пиринча „плаћало“ се толико шкољки колико их је стало у чинију итд.

Али, све су то била само помоћна средства у трговинској размени. До праве трговине дошло је тек појавом металног новца.

ПЛЕМЕНИТИ МЕТАЛИ ПОБЕЂУЈУ

У великом делу света служила је људима стока уместо новца стотинама па и хиљадама година, све док се није дошло на идеју да су скупоцени метали, сребро и злато, подеснији у ту сврху. Знамо да су стари Вавилонци први почели да употребљавају злато и сребро као новац. Од њих су то преузели Асирици, а затим Египћани. Ови последњи су, поред злата и сребра, увели у употребу као новац и бакар. (Забележено је, на пример, да је у старом Египту један ујогојни бик стајао 120 бакрењака који су тежили 14,4 килограма). Племенити метали, сребро и злато, имају као новац велике предности: ретки су, врло отпорни, могу се лако носити и чувати, по потреби сећи или претапати. То није на пример

случај, са драгим камењем, које се због тога вероватно никад и није употребљавало као новац.

НАЈЗАД КОВАНИ НОВАЦ

У прво време племенити метали сечени су по потреби. Да би се постигла већа чврстоћа, мешани су с другим металима. Зато су на древним вазарима, поред храмова постојали новчари, претече банкара, који се нису баш истицали поштењем, и на мерењу и сечењу племенитих метала добро су зарађивали. Због тога је проналазак кованог металног новца одређене величине и одређене тежине, са утиснутим жигом онога ко га је дао направити односно ко је за њега гарантовао, значајно велики напредак.

Домовина кованог новца је покрајина Лидија у Малој Азији. Ту су људи почели да лију злато и сребро у комаде одређеног облика, величине и тежине. У прво време то су биле једноставне металне плочице, овалног облика. На једној страни имале су нацртаних неколико паралелних линија, а на другој неколико удубљења. Било је то 700 година пре наше ере. Занимљиво је да други народи нису дошли на ту једноставну идеју. Кинески таел, на пример, све до наших времена представљао је само одређену тежину некованог сребра.

После проналазак првог кованог новца напредак је ишао много брже. У првом реду новац је добио округлао облик, који се ни до данас није променио. Неких двеста година касније почео је да се појављује на једној страни кованог новца обично лик неког божанства, владара, а најчешће лик бика, што је још један доказ везе новца са стоком. Рим је добио прилично касно коване новце: тек око 268. године пре наше ере. Од римског „денариуса“ потиче и име нашег динара.

Ковани новац као монета потврдио је своје огромне предности у трговини: није више било потребно мерити на ваги скупоцене метале нити стално испитивати њихов квалитет, више је требало сећи метал. И што је још важније: са металним новцем лако се рачунало.

Али није се стало ни код кованог новца. У употребу је ушао и папирни новац, којим се још лакше рукује него металним и за који гарантује држава. Па и то није све. Новац данас може да замени чек, који потписује његов власник.

СНЕГ—ЧАРОбЊАН

Прошла година доњела је резултате који поткрепљују гледишта да вода од отопљеног снега има извесна позитивна својства. У високој медицинској школи у Томску проучавано је дејство ове воде на болеснике са поремећеним кардиоваскуларним функцијама и разменом материја.

У току три месеца 25 болесника разног узраста пила су само ову воду и код свих

њих снизила се количина холестерина у крви и побољшала размена материјала. Нарочито је довољан био утицај на људе који пате од гојазности. Једна болесница је у почетку лечења била тешка 90 килограма, а после три месеца имала је 75 килограма, мада режим исхране није мењала.

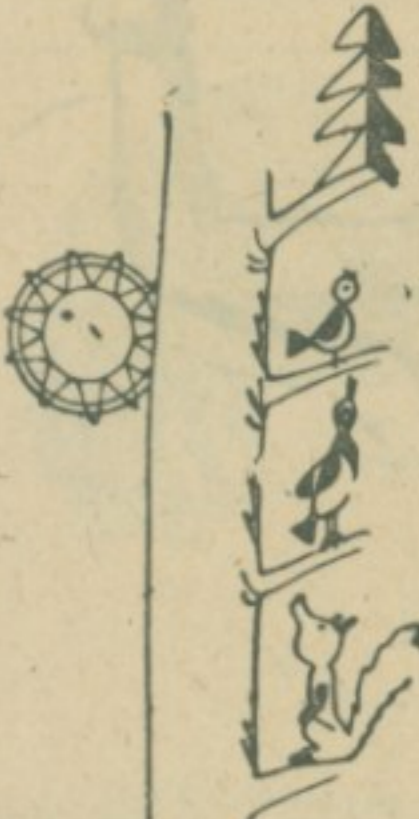
Тајна снежне воде састоји се, по свему судећи, у томе што она у свом саставу има мање такозване „тешке воде“. Постоји и друго мишљење, иако да у отопљеном снегу дуго време остају парични кристали леда, који, како неки претпостављају, „олакшавају“ биохемијске реакције у организму.

ВИСОКА ШКОЛА — НА ВИСИНИ

На јужној падини Маунт Евереста, на висини од 5100 метара, саграђена је школа за тибетанске студенте, несумњиво једина научна установа у свету на оволикој географској висини. Њеном свечаном отварању присуствовао је и освајач Маунт Евереста Едмунд Хилари, који је и сам приложио знатну суму за изградњу ове школе.

ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ШУМЕ

У тајги Приморске покрајине откривене су две заиста ретке игре природе: на једном наго

релом пању израстао је кедр. Сматра се да је он стар око 300 година, а недалеко од њега на грани једне бреге која је стара 80 година, на висини од 15 метара, нашла је своје „обиталиште“ јела висока 3 метра.

ЈЕДНОГ јесењег јутра прошле године кренуо је са железничке станице у Токију електрични воз са дванаест вагона. Хикари, што значи лаки, јурно је све брже према југозападу новим колосеком који води преко пиринчаних поља.

У широкој долини Сагани „возовоћа“ је укључио путу брањиву. Док су гости, који су позвани на прву возњу, напетно гледали, казале тахо метра попеле су се на 200 километара на сат, а одмах затим достигле су 210 километара. Тачно четири часа пошто је напустио Токио, воз је стигао у Осаку, удаљену 515 километара од престонице. Хикари је поставио рекорд постигавши просечну брзину од 129 километара на час, урачунавајући у то и два задржавања.

У Јапани данас саобраћа 14 таквих супербрзих возова сваког дана између Токија и Осаке и превозе 28.000 путника дневно између ова два велика града Јапана.

Када је Хикари кренуо, путници нису ништа осетили. Шине које су на дужини од свих 1500 метара заварене онемогућиле су оно познато „раттата“ тачкова приликом прелазења преко дела шина на којима су састављене. Прогови нису дрвени него су израђени од пренапрегнута бетона. Између шина и прагова

уметнут је еластичан гумени душек, а шине су притиснуте еластичним спонама да би ублажиле вибрације. Хикари нема локомотиву. У свакој његовој осовини уграђени су електромотори и на тај начин тежица и погонска снага рас-

ХИКАРИ

овде постоје ручице за главни прекидач, за кочнице и за кретање уназад, али оне готово нису потребне. У пулту са апаратима за возовођу, који заузима читаву предњу страну простора, налази се безброј електронских апарата.

Брзина воза на читавој прузи регулише се из централе за даљинско управљање која је смештена у једној великој просторији на железничкој станици у Токију. Возовођа воза брзог као муња каже:

— Када Хикари једном крене на возњу, могао бих мирно да седнем међу путнике. Експрес би упркос томе наставио сигурно даље. Он би штавише, под надзором радара прописно стао на одређеној железничкој станици.

Тек пред сам улазак у железничку станицу, посао аутоматског даљинског управљања, преузима човек. Када се брзина спусти на 30 километара, кочнице се пребаце на ручни систем и возовођа зауставља Хикари на одређеном колосеку. Али и овде је још уграђен један електронски осигурач. У случају да воз, из било ког разлога пређе више од 50 метара од станице, по-

ново се укључује радар и воз се зауставља.

Свака станица на којој се „муњевити воз“ зауставља воказује се аутоматски на једном електричном апарату у централни у Токију тако да службеници у централни захватајући даљинском управљању могу да подесе кретање возова. За све међустанке служе прекидачи из Токија. Ако један брзи воз који иде испред другог касни, то централа за даљинско управљање узима у обзир и одређује следећем возу лаганију возњу чим се овај приближи претходном на десет километара.

Пошто се у Јапани стално дешавају земљотреси, то су сви електрични уређаји на прузи снабдевени сеизмографима. Они аутоматски прекидају релејну струју чим забележе подрхтавање тла. Апарати за мерење јачине ветра, постављени на 24 критичне тачке, упозоравају центарлу када брзина ветра узима опасне размере оркана. Осим тога, — као последње осигурање — кабина возовође сваког муњевитог воза стоји у радиотелеграфској вези са Токиом.

РАСНИ

НАША СЛИКА приказује тридесетак пасмина. Да пођемо од првог реда лева на десно.

Први на слици је авганистански хрт. Он је представник једне од најстаријих раса, Авганистанци чак тврде да су његови преци заједно са Нојем пловили у познатој библијској барци.

Пса који се налази десно од Авганистанца сигурно сви познају, то је немачки овчарски пас, који је одличан полицијски пас.

Велики пас који седи иза њега такође је познат. То је бер

нардинац, који је спасао животе многим које су затрпале снежне лавине у Алпима.

Даље десно стоји такође велики пас. То је немачка дога, иако је крупан и снажан највећи је пријатељ деце. Он воли да се игра и одликује се стрпљивошћу.

Крајњи десно је шкотланђански овчарски пас или коли, типичан пас овчар и један од најпаметнијих паса. Сигурно сте га видели на филму у главној улози под именом „Леси“.

Витки пас у другом реду је енглески грејхаунд. Некада је био пратилац краљева и кнезова, данас је најбржи пас на свету, који може да развије брзину од 70 километара на час у трици са „аутоматским зецом“ на утакмицама које су врло популарне у Енглеској.

Црни пас до њега је велики шнауцер са карактеристичном њушком. Познат је по својој неустрашивости и агресивности.

Мали псић са деформисаном њушком пореклом је из Кине, где га зову „Лав бога Фу“. У Европи га зову „пекинезер“.

Испод њега је одличан ловачки пас ирски сетер, којег има у свим земљама где се лови зиска дивљач.

Десно до њега је велики пас са шиљатом њушком руски хрт „барзој“ са којим су се некада у руским селма ловили вукови.

Ниски чупави пас изнад „барзоја“ има чудно име: чоучоу. То је пас североисточног Сибира, где се употребљава за вучу санки. Овај пас има непогрешиво чуло оријентације. Интересантно је и то да пси ове расе имају тамноплави језик.

Крајњи пас нежне конструкције је италијански хртин. То је луксузни пас.

Први у трећем реду је пас црне боје доберман, представник расе која није старија више од 80 година. То је паметан пас који се лако може дресирати.

Пре свих животиња човек је припитомио пса. Овај потомак вука и шакала остао је веран током многих хиљада година свом заштитнику и храниоцу. У међувремену човек је, одабирањем успео да створи и одгаји за разне своје потребе много стотина разноврсних раса, које се разликују не само по облику тела него и по својим особинама и способностима. Има међу њима правих џинова а и кепеца, има луксузних, собних паса, има верних чувара домова и стада, има паса за вучу, за спасавање затрпаних снегом, полицијских, тркачких паса итд. Ипак, највише има ловачких паса.

Даље десно пас црно-беле боје са свиленом длаком зове се кокер-спанијел. Домовина му је Велика Британија, али се он проширио по целом свету. Одличан је ловачки пас, спортер који без размишљања иде у воду да донесе дивљач коју је одстрелио његов господар.

Даље десно, нешто ниже од

њега, је пас са дугачким ногама, ненадмашан ловачки пас познат под именом поен-тер. Цене га ловци широм света.

Према њему гледа пас кратке њушке кога зову боксер. Он је симбол снаге и неукротиве одважности. Тешко оном ко би напао његовог господара!

Трајом ђредака

Амерички председник Абрахам Линколн, који је пре сто година прогласио укидање ропства због чега је дошло до сесесионистичког рата између америчког Севера и Југа, био је и физички „велики“ човек. Према опису његових савременика имао је дуго мршаво тело, упадљиво дугачке руке и ноге... Тога се сетио калифорнијски лекар др Харолд Шварц, позван да лечи једног дечака исте телесне грађе. Дете болује — његова мајка и сестра такође — од наследне болести мишићног ткива познате као „Мар-

фанов синдром“ који изазива претерано рашћење костију. У људи са том болешћу несразмерно су дуге ноге, руке и прсти, а облик главе и лица им је упадљиво дугуљаст.

Др Шварц испитивао је генеалогију дечака и међу његовим прецима девет генерација уназад пронашао Мордекаја Линколна, председниковог чукундеду. Према томе и необична телесна грађа Абрахама Линколна могла би се по свој прилици приписати овој, у оно време лекарима непознатој наследној болести.

РАДИ ШТЕДЊЕ У ВРЕМЕНУ

Медицинско особље у једној америчкој болници ради уштеде у времену креће се дугачким ходицима скутерима на

батерије. То је у ствари нека врста електричног тротинета на којем се вози стојећи.

ПСИ

Мали пас са четвртасом дугачком њушком иза руског хрта зове се ердал-теријер. Употребљава се у лову, а у последње време и у полицији и војсци.

Десно до њега је пас коме се од длака не види њушка. То је француски овчар по имену „Берже д Бри“.

Први пас у четвртм реду више личи на играчку него на правог булдога. Па ипак је то прави француски булдог, пас веселе нарави за разлику од осталих својих сродника.

Пас који седи до њега је помоћник швајцарских пастира на бачијама у Алпима. Зове се „бернерски бачијар“. Одличан је чувар.

До њега десно је швајцарски гонич, пас за ниски лов.

Пас беле боје је припадник велике расе која носи име „шпиц“. Утврђено је да је он био уз човека још у камено доба. То је ведар, живахан пас, неповерљив према непознатима, али врло привржен својим господарима.

Црни велики пас сасвим десно је њуфаундландац, који не преза да скочи у воду за човеком који се дави да би га спасао. Иако својим изгледом улива респект, он воли да се игра са децом.

Први пас у доњем реду је дугодлаки јазавчар, до њега је дугачки црни краткодлаки јазавчар. То су ловачки пси-јамари, који се не плаше да се завуку у рупу дубоко под земљом и да ступе у опасну борбу са јазавцем или којом слично животињом.

Нешто мало већи од јазавчара је силхем-теријер, један од представника многобројне расе теријера.

До њега је пас са карактеристичном њушком. То је енглески булдог, који је постао и национални пас у Енглеској. Његови преци храбро су нападали медведе, када би у лову на ове џинове ловац дошао у опасност. Сада више за то немају прилике, па су

постали мање-више луксузни пси.

Два пса која следе типични су представници расе теријера. Бели је дугодлаки фокс-теријер, врло оштар и агресиван пас за лов. Црни је средњи шнауцер.

Бели псић до њих је луксузно кученце, са дугом свиленом длаком. Зову га мал-тезер.

Последњи „униформисани“ пас је општепозната пудлица. Може се научити да изводи разне вештине, а опет је веран и привржен пас, а уз то увек ведар и забаван.

Уређује Паја Паџак

ВОЛЕО БИ ДА ЗНА

Паја и Шиља помисли на излет сваки својим колима. Испред црвеног светла Шиља нагло кочећи удари Пајина кола. Паја сав бесан излете из кола и рече му:

— Волео бих да знам како заустављаш кола кад ја нисам испред тебе.

Љубазан позив

— Заиста ти је лепа ова пољска кућа — каже Пата Белки — само у бајти немам ниједног дрвета.

— Баш смо их ових дана посадили, надам се да ће прилично порасти кад идући пут будеш дошла — заједљиво јој одговори Белка.

МОРАЋЕ ДА ИДЕ И СУТРА

Влају који је први пут био у школи по повратку ујак испитује:

— Да ли си ишта научио у школи?

— Ништа нарочито и због тога ћу морати да идем и сутра.

Провиано свџатио

Паја Патак убеђује своје сестрице да треба да уче:

— Оно што сад будете научили нико вам неће моћи да одузме.

— Тако је, ујка Паја, каже Раја — али нико неће моћи да нам узме ни оно што не будемо научили.

ПРЕРИЈА ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

СТИГЛИ СУ НАС, ПСИ! АЛИ, ПОКАЗАЋЕМО МИ ЊИМА! УБИЋУ ТОГ ЗАВОДА СОКОЛОВО ОКО, ПА МАКАР ТО ПЛАТИО ГЛАВОМ!

БАШ У ТОМ ТРЕНУТКУ ЈЕДНА ИНДИЈАНСКА СТРЕЛА ПОГОДИЛА ЈЕ ЊЕГОВОГ КОЊА У НОГУ...

ИСМАИЛОВА ЖЕНА ЈЕ КРИКНУЛА И СКОЧИЛА У ВОДУ...

ИСМАИЛЕ! ИСМАИЛЕ!

У ПАДУ, ИСМАИЛ ЈЕ УДАРИО ГЛАВУ О ЈЕДНУ СТЕНУ И БРЗА БУЈИЦА ОДНЕЛА ЈЕ ЗАУВЕК ЊЕГОВО ТЕЛО. ЊЕГОВИ СИНОВИ НИСУ НИ ПОКУШАЛИ ДА СЕ БОРЕ И ЗАРОБЉЕНИЦИ СУ БРЗО БИЛИ ОСЛОБОЂЕНИ.

ВЕЋ СМО БИЛИ ИЗГУБИЛИ НАДУ... ОПАСНОСТ ЈЕ МИНУЛА! САД МОЖЕМО ПРАВО КУЊИ!

ВАГОНИ СУ БИЛИ ИЗВУЧЕНИ НА СУВО И СОКОЛОВО ОКО НАРЕДИО ЈЕ БУШОВОМ СИНУ...

КРЕНИ НА ЗАПАД, АВНЕРУ! И ПОКУШАЈ ДА ЖИВИШ ПОШТЕНО... ЗА ДОБРО ТВОЈЕ ПОРОДИЦЕ!

ДВА МЛАДА ПАРА ОТИШЛА СУ ПРЕМА ИСТОКУ, КАД СУ СЕ И БУШОВИ УДАЉИЛИ...

ЗБОГОМ, ВУЧЈЕ СРЦЕ! СИГУРНО ЋЕМО СЕ ОПЕТ СРЕСТИ... ЈЕР ОБОЈИЦА СМО СИНОВИ ПРЕРИЈЕ! ЗБОГОМ!

ПОЗДРАВИВШИ ПРИЈАТЕЉЕ И ПОСЛЕДЊИ ПУТ, СОКОЛОВО ОКО УПУТИО СЕ ПРЕКО ПРЕРИЈЕ...

719 КРАЈ

СВАКЕ године у јесен, у септембру и октобру, одјекују наше равничарске мочварне шуме од мукле рике јелена, која се чује и на километре далеко. Њоме одрасли јелени мужјаци, који су се до тад скривали у највећим гуштарама, пуни праиконске снаге изазивају на мегдан друге мужјаке да одмере са њима снагу и виде коме ће припасти женке — кошуте. Изазивач не чека дуго на одговор. Са свих страна јављају се супарници спремни да прихвате борбу. Кад се два противника сретну, појуре бе сно један на другог са спуштеним роговима. Долази до же стоког судара. Одмеравање снага, од којег одјекује шума, може да траје сатима све док један од бораца не попу-

РИКА ЈЕЛЕНА

јака. По њима се и оцењује јелен: ако на сваком рогу има пет парова, онда се зове десетарац, ако има шест — дванаестарац и тако до 22 парова.

После рике, у току неколико месеци јелену отпаљују рогови да би му до идуге рике опет порасли лепши, већи и јачи. Разуме се, до одређеног броја година. Са старашћу рогове јелена постаје све слабије, па му се деси оно што је по закону природе неминујемо: да га победе млађи и јачи. Јелен који је у опадању осућен је на одстрел.

Јелени се лове на разне начине: шуњањем, прилажењем у колима итд. Али, најзбудљивији је свакако лов јелена вабљењем. Ловац, добро покривен, имитира глас јелена изазивача помоћу посебног вабила. Некада је то био водовски рог, велика морска шкољка па и „цилиндар“ петтолејске лампе. Данас се та вабила-трубе израђују од витачких маса, а саму риком ловац увежба помоћу грамофонске плоче, на којој је снимљена рика правог јелена. Вешт ловац може вабљењем да примани јелена себи у не посредну близину, пазећи наравно да при томе јелен иде против ветра, јер би у противном случају својим осетљивим њухом осетио ловца и открито превару.

Иначе, јелен је крупна дивљач величине доброг бика. Може да достигне тежину од 250 и више килограма. То је „права, висока“ дивљач и украс наших шума.

сти. Постигнен он мора да напусти борилиште а кошуте које су из прикрајка посматрале борбу, припадну победнику.

да буде тежко дванаест и више килограма. Оно је широко и гранато, са много парова.

Али, не прође свака борба јелена без крви. Многи од њих задобије тежак увод, поготово ако се међу борцима нађе јелен-шпилаш, чији су рогови дуги, танки и оштри као шило, а немају парова. Исто тако дешава се да се јеленски рогови сплету тако да борци више не могу да се раставе. Тада их оборицу чека неминујема смрт од изнурености.

ФЛАУТА ИЗ КАМЕНОГ ДОБА

Археолошке ископине историјског места „Чернаја гора“ — насеља првобитних ловаца и рибара које је постојало пре 4.500 година, у околини данашњег села Комина у Рјазанској области, донеле су научницима ретке налазе.

Међу 5.000 нађених предмета има израђевина од камена и глине, бодежа од кости, харпуна, архова за стреле, па чак и бумеранг.

Особито ретки предмети су три флауте. Оне су израђене од цевастих костију животиња и имају четири рупице за свирање.

Флауте су сачуване тако добро да се на њима може и данас свирати.

Ове флауте заинтересовале су истраживаче ленинградског музеја музичких инструмената. Стручњаци истичу необичну ширину тонске скале и тачност њених интервала.

— Већ тридесет година проучавам музичке инструменте, али овако старе још нисам видели, изјавио је историчар уметности Х. Вертхер. Ове флауте могу се сматрати као обрасци инструмената који су сада уобичајени.

ЈЕДИНА ПРИЛИКА

— Војкане, стави руку пред уста док зеваш.
— Али, драга, па то ми је једина прилика да код куће отворим уста.

КАКО ЗОЉА ЛОВИ

Зоља пипком додирује кору дрвета и облеће га нервозно. Одједном застане, окрене се: открила је право место. Из задњег дела тела избаци „стрелу“ и забодје је у дрво. Сигурно. Погодила је црвића који је ту остављен да би се учурио. Своју стрелу зоља не одапиње насумце. Од два наестак нервних центара који су као лествице од танане нити провучени кроз његово тело, она погоди тачно онај који му помаже у ходу: црв оста не жив али парализован.

Планете се крећу по орбити

Млади грузијски астрофизичар Ролан Киладзе изнео је нову хипотезу о кретању планета. Он сматра да је свака планета добила своје ротационо кретање још у ембрионалном стадијуму када се нала-

вила под снажним ударцима роја честица које је сусретао на свом путу. До данас је било познато да брзина окретања планете (дужина дана и ноћи) зависи од њене масе и удаљености од Сунца. Математички та зависност није била објашњена. Недостајала је такође и одговарајућа формула. Ролан Киладзе изнео је универзалну формулу на основу које може да се предвиди дужина дана и ноћи (тј. ротација) и најудаљенијих планета.

Ц. Б. БОРТ

МАЈСТОР ЈЕ БИО У ПРАВУ

ПРОШЛО је од тада већ много година. Путујући пешце из места у место дошао сам у један градић горе на северу. Ту сам наишао на једну пристојну механичарску радњу.

Представио сам се и рекао:

— Чујте, мајсторе, имате ли можда посла за једног путујућег калфу који би да заради мало новца за пут. Ниједан посао неће ми бити тежак.

Мајстор није био богзна како одушевљен.

— Нисам заиста више хтео да примам путујуће помоћнике. Са таквим људима човек увек доживи неко непријатно изненађење. Знате ли ви нешто уопште?

Рекох поносито:

— Допустите да урадим нешто за пробу.

То је помогло. Мајстор ме одведе у своју радионицу и показа на сто прекривен свакојаким деловима.

— Ово треба да буде готово до сутра у јутру. Имао сам хитније поруџбине, а обећао сам господину Фергусону да ћу му то урадити до сутра ујутру, само не знам...

Видех своју велику шансу.

— Ниједну реч више, мајсторе — рекох. То је баш оно што желим. Ако бих морао да радим и целе ноћи — част је у питању — до сутра ујутру поруџбина ће бити извршена.

Задовољан, мајстор је изишао и оставио ме самог. Сместа се дадох на

посао. Све је лежало испрепурано: завртњи, жице, шипке... Понекад сам већ почео да очајавам —

да ли ћу успети? Тек пред јутро — био сам ипак готов.

У часу кад је радња отворена, мајстор дође са једним дебелим човеком, господином Фергусоном.

— Но? — упиташе ме.

Испуњен поносом одговорио:

— Изволите, готов сам. Ево апарата. Учинио сам све што сам могао. На сваки начин мораће се ускоро уметнути нова мембрана, тонови нису најбољи. На ултракратким таласима звук је јасан, али је пријем на средњим таласима дању јако испрекидан... Покушао сам све, али...

Прекидоше ме вичући:

— Идиоте, шта сте ви то урадили?

— Шта сам урадио? — промуцах сметено — па оправно сам ваш радио-апарат.

— Радио? — грмео је мајстор. — Какав радио? Човече, то је била канцеларијска писаћа машина, требало ју је само очистити.

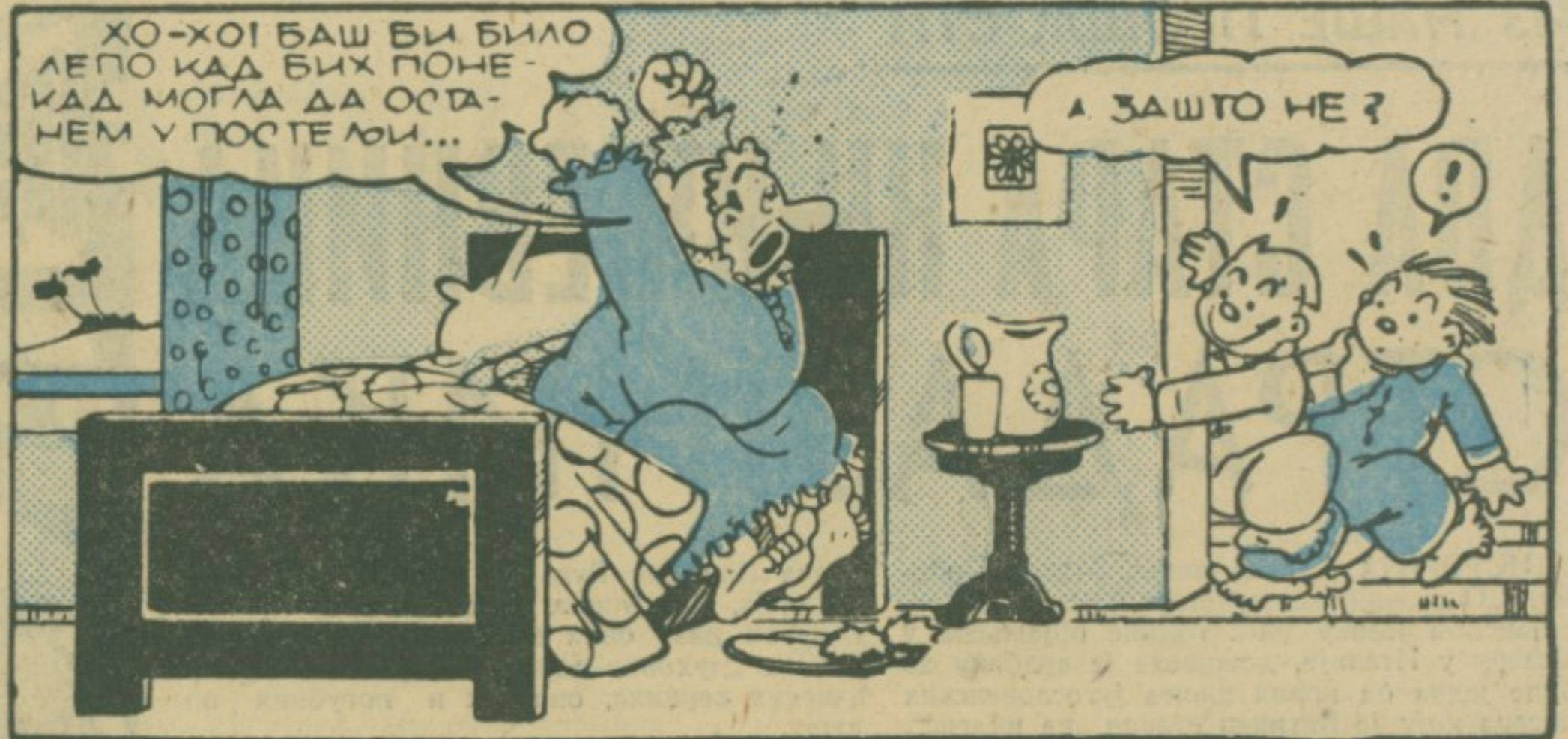
— А тако — рекох. — Због тога је дакле пријем на средњим таласима тако нејасан. Никакво чудо, дабоме...

Шећер пре вожње

Један британски лекар поручује возачима да никад не узимају волан гладни, нарочито ако нису пре тога појели шећер. Количина шећера у крви мања од нормалне један је од најчешћих узрока непажње за воланом.

Невероватно...

Невероватно, али кад о томе пише „Британски медицински часопис“ да поверујемо: семе парадајза проклијало је и биљка почела да се развија у устима једне жене у Барнхем Меркету у енглеској грофовији Норфолк. Жалила се да јој врх носа постаје све неосетљивији. Тумор — гласила је првобитна дијагноза лекара, а приликом операције видело се да је то у ствари било семе парадајза које се зарило у непца пацијенткиње и почело да клија.

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

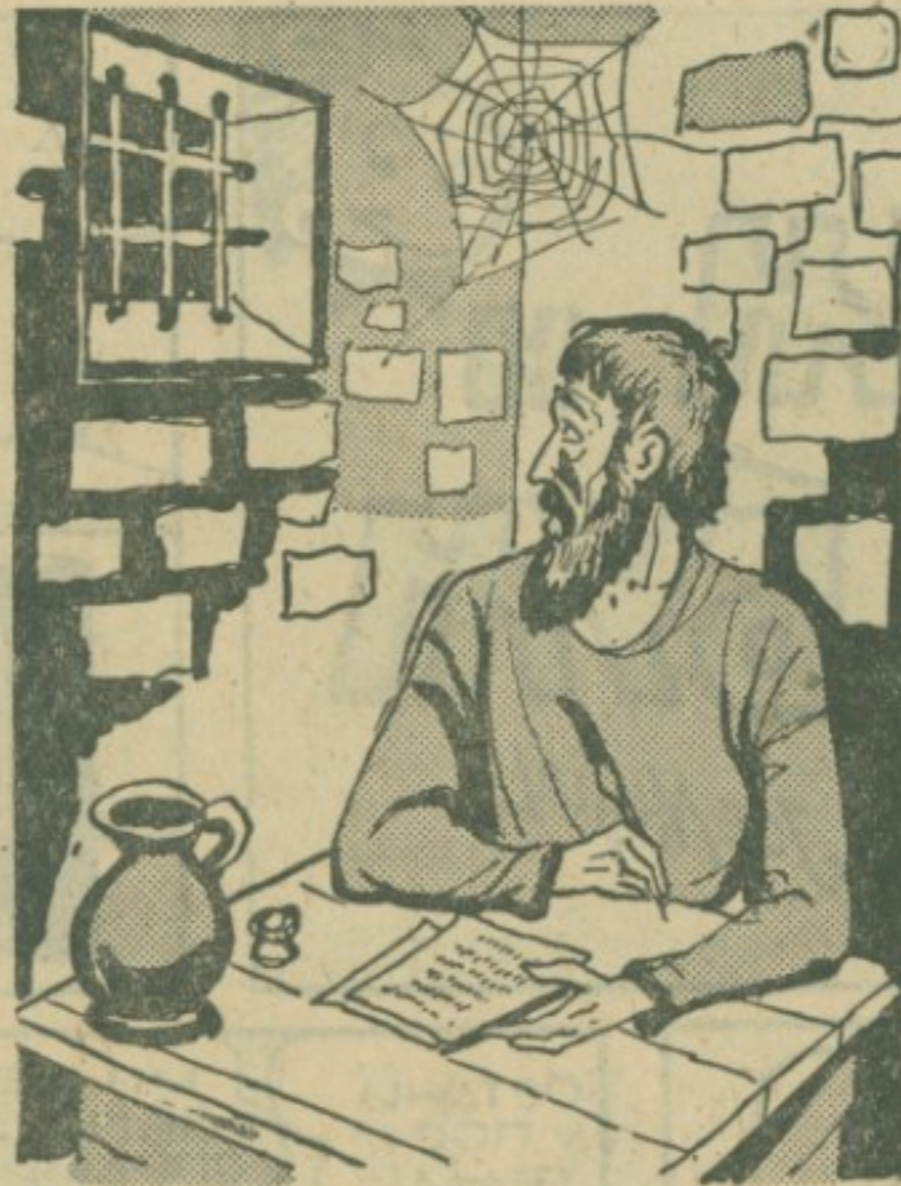
ДВА СТАРА КЊИЖЕВНИКА СТРАДАЛНИКА

ИСТОРИЈА Дубровчанина Мавра Орбинија „О словенском царству“, која је на италијанском језику 1601. године објављена у Пезару у Италији, доживела је судбину да буде једна од првих књига југословенских писаца коју је Ватикан ставио „на индекс“, то јест у списак строго забрањених књига за све вернике римске цркве. Речено је да писац ове историје сувише узноси словенске владаре и народе православне вере и њихова дела, шизматике, отпаднике од римског папе. Током времена на индексу забрањених књига нашли су се безбројни напредни писци и мислиоци. Тако се Мавро Орбини нашао у друштву највећих филозофа и књижевника,

пored Волтера, Русоа и Бокача, па потом Галилеја, Коперника. Један је међу првиха у дугом низу оних које је проказао Ватикан као „духовно-моралне кваритеље“ хришћанских верника, опасних и погубних по душу.

Међутим, Мавро Орбини био је само „прокажени“ писац и свој живот завршио је мирно. Много је тежа и трагичнија судбина била двојице хрватских књижевника Примораца које су прогониле и туђинске државне власти: Млетачка Република и Аустрија, означајући њихово родољубље као бунтовништво и велеиздају.

У своје време наши људи, који су жи-

вели под Млетачком Републиком и Аустријом — две тамнице помињали су с језом и ужасом: државну тамницу „под оловним крововима“ у Венецији и мрачну тврђаву Шпилберг над чешким градом Брном у Аустрији. У њима су најчешће били заточени политички кривци, осуђени на дуги низ година робије, с тиме да буду изоловани од сваког могућег додира са спољним светом. Изнемогли, душевно сатрти, и пуштени из ових тамница, они су убрзо умирали. Заточенике у тамници „испод оловних кровова“ које је у њој затекла смрт, ушивали су у вреће и на одређеним местима бацали у Јадранско море; у Шпилбергу су сахрањивани у безимено гробље без хумки и ознака.

Филип Грабовац био је католички калуђер, фрањевец, из Врлике у Далматинској Загори, и као војни свештеник службовао је међу хрватским војницима који су служили у војсци Млетачке Републике. Писао је у главном морално-побожне стихове, али увидевши јад и невољу свог далматинског народа, сиротиње по забаченим загорским селима и одрођивање оних који су се погосподили па тако и одметнули од свог припругог народа, Грабовац је почео да пише и родољубиве песме. Те су песме најпре указивале на оне наше људе који „проходе Италију, учине се Талијанаци тер говоре „Ми нијесмо наши“. Међутим, његове су песме попримале све више политички карактер у којима је истицана зла судбина Далмације, и још тежа њеног народа, који једне мајке дете, па иако говори „илirikси, словински и хрватски — то један све језик, премда су три имена“. И као што је Захарија Орфелин двадесетак година касније у „Плачу Србије“ дубоко родољубиво изнео њену горку судбину, то је исто учинио и Филип Грабовац над својом Далмацијом — „Камо твоја стара

сила, каква јеси прије била? Невирници сад те гаје, што си била то не пазе...“ Грабовацегов стихови о тужној судбини Далмације и њеног народа подсећају на оне Захарија Орфелина. А то није ни чудно, јер два родољубива човека, немоћна, туже над судбином своје домовине, један Далмације „земље хрватске“, а други поробљене Србије.

Филип Грабовац достављен је властима Млетачке Републике као бунтовник, те је одмах после објављивања своје књиге „Цвит разговора народа и језика илirikнога алити рвацкога“ (Млеци 1747.) ухапшен и спроведен у Млетке. Окован у тешке окове, као најтежи злочинац, после инквизиторског испитивања и мучења бачен је у злогласну тамницу „под оловним крововима“ преко „Моста уздисаја“, којим кад се прошло напуштена је свака нада за повратак. Тамничке ћелије биле су смештене у најгорњим спратовима који су били покривени оловним плочама, а кад би се ове лети загрејале, сузњали, којима су шкрто давали воду за пиће, умирали су од страшне жеђи и уснијаности, а зими од студени. Филип Грабовац провео је у овој тамници извесно време па је, измучен и напућен, пуштен и превезен у један манастир где је ускоро и умро (1749.), трајући своје последње дане под строгим надзором манастирског старешине, јер је све до смрти сматран бунтовником и тешким злочинцем. „И тако умре брат Филип син несретне земље Далмације и њеног бедног народа“ — записао је један његов калуђерски сабрат.

Готово у исто време сличну судбину доживео је и Матеша Кухачевић Сењанин, иначе врло учен човек, који је поред гимназије, филозофију и права завршио и војно-техничку академију у Бечу. Кухачевић је, поред осталих послова које је вршио, био и заповедник једне сенске ратне галије, а са својим граничарима, с којима је ратовао у аустријском наследном рату, крварео је на бојиштима од Елзаса до Чешке. Године 1764. у личком селу Брињу изабла је бун против самовлашћа немачких официра. Матеша Кухачевић, као посланик свог родног града Сења у царскоме Бечу, смело и отворено у једном латинском спису устао је у одбрану брињских сељака-граничара и њихових права. Село Бриње је због буне тешко кажњено, а Кухачевић оптужен као њен подстрекач. Ухапшен је у Бечу, иако је био посланик, те је у тешким оковима спроведен у Карловац, где је неколико година био у истражном затвору, заточен у мемљивим казаматима над реком Кораном, — „у рупи, где му је влага изјела и тело и кости“. Војни суд осудио га је на доживотну тамницу у Шпилбергу, — „да нигде никога не сме да види, ни с киме да говори, сунца ни месеца да не види.“ Кад је био осуђен на доживотну робију, Кухаче-

ДОСКОЧИО ПСИМА

Лајање паса ноћу дуго је реметило сан Циријус Такеру из Њупорта у Калифорнији. Размишљао је како да их умири и — досетио се. Поред своје постеле поставио је са трубом на свом аутомобилу који је увек стајао испред куће. Кад год би пси залајали, он би притиснуо дугме на шалтеру и... одјекнула би труба, а пси умукли. Такер је био задовољан својим изумом, али не и његови суседи: тужили су га суду због ноћног узнемиравања.

УМЕСТО МЕРДЕВИНА

Једно британско предузеће произвело је специјалне мердевине-степенице које су назване „екалифт“. Уместо да се човек, који жели да дохвати неки предмет са високе полице, пење уз мердевине, сада је потребно само да стане на један степеник, притисне дугме и степеник се пење на ону висину која је потребна. Човек може да се екалифтом попне на висину од око шест метара изнад пода.

АЛИ БАБА И ЧЕТРАДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

вић је имао око педесет година. Што у Шпилбергу, а потом у Грацу, он је у тамници провео преко двадесет година. Из ње је изашао као седамдесет петогодишњи старац, године 1772., али је одмах и умро не угледавши свој Сењ и плаво Јадранско море по којем је пловило на својим галијама.

Па ипак, Кухачевић се и у тамници бавио књижевним радом и написао је низ дирљивих и родољубивих стихова, посвећених своје народу и граду Сењу. Као и Грабовац и он је указивао на стару славу и права свог завичаја и на тежбе у којима живи његов хрватски приморски народ.

За време дугогодишњег тамновања Кухачевић је и после свих патња које је проживео сачувао ведрињу духа — „У његове се потом баичх сасвим у руке, пих чашу самоће през икакве муке“.

У шпилбершкој тамници за Матешу Кухачевића била је једина разонода писање стихова, у којима је износио своја расположења и потврђивао своје родољубље.

Почетком прошлога века у Шпилбергу провео је дуги низ година и један славни италијански заточеник, песник Силвио Пелико, који је у њој написао и своје чувене валесе „Моја тамновања“, можда најславнија те врсте у светској књижевности. И Матеша Кухачевић у стиховима је исказао много од онога што је Пелико изразио у прози. Ни Грабовац ни Кухачевић нису били велики књижевници, чак и сасвим осредњи, али је њихово хрватско родољубље велико и изузетно племенито и борбено. А то су обојица потврдили својим личним и самопрегорним примером.

Љ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА

ПИТАЊА:

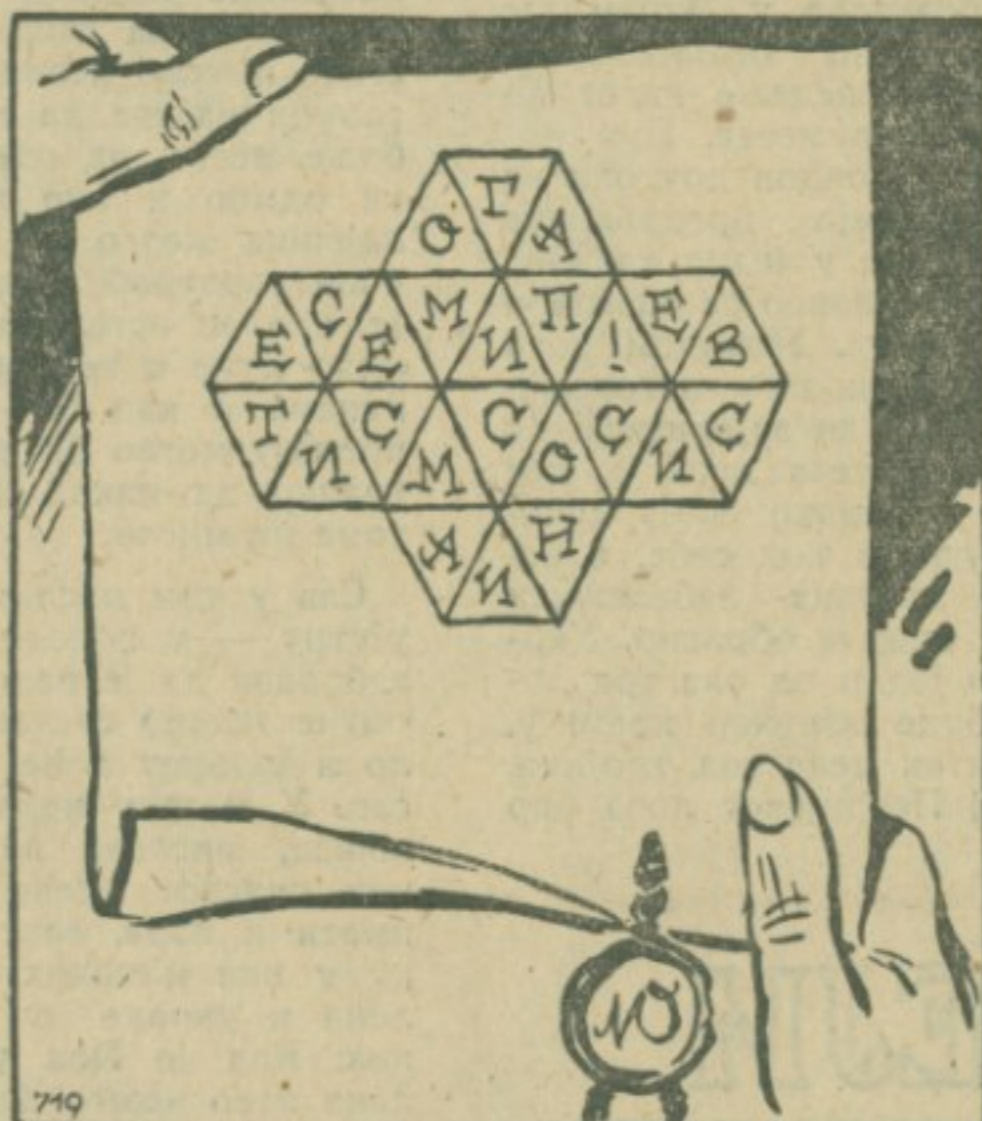
- 15. Шта пише у гусаревом писму?
- 16. Шта представља монограм на печату и на унутарњој страни поклопца?

СИТНЕ ВЕСТИ

У Норвешкој је оборен један галеб који је имао на ноzi прстен са датумом — 21. фебруар 1905.

Саобраћајни прописи у Шведској предвиђају за аутомобилисте казне сразмерне њиховим приходима: за мање грешке једночасовна плата, а за озбиљније прекршаје плата од неколико дана.

Телевизор који се може носити у руци појавио се у Америци. Има и брисач стакла за случај кише.

ШАХОВСКИ АЛМАНАХ

Минијатура на првенству државе

Отворено првенство САД окупља преко стотину шахиста различите снаге и титуле. Онда је разумљиво што се у том шаховском друштву нађу и почетници. Њихове партије заслужују пажњу једино ако су трајале неколико потеза и служе као пример — како се не сме играти шах. Једна од таквих партија, одирана 1969. године између Менсфила и Трикса трајала је само 3 потеза. Менсфилд је однео победу за коју је судија турнира рекао: — Замислите само, и ово се десило у двадесетом веку!

Шампион Мар дел Плате

Историја међународних турнира у Мар дел Плати нераздвојно је везана за име велемајстора Мигуела Најдорфа. Од 1941. године Најдорф је играо равно 17 пута и за то време однео 10 првих награда. Шест победа су биле постигнуте једна за другом од 1942. до 1947. године. Заврше так овогодишњег 26. турнира у Мар дел Плати Најдорф је прославно двоструко освојио је прво место и навршио 55 година живота.

Рекордер дописног шаха

Град Смилте у Легонској ССР познат је широм Европе захваљујући шаху. Мајстор-

ски кандидат Гунар Приедитис свакодневно прима дописнице од многих партнера са шаховским симболима који о-

значавају одиграни потез. Играјући годинама дописне партије Приедитис је окупио богату колекцију марака, па је постао и филателиста. Ментално он држи један необичан рекорд — игра једнотремачно око 60 партија.

Прваци без пораза

На овогодишњем такмичењу за куп Кларе Бенедикт учествовале су екипе Швајцарске, Шпаније, Холандије, Западне Немачке, Енглеске и Аустрије. Убедљиву победу је однео тим Западне Немачке у саставу: Унцкер, Дарга, Шмид, Пфлегер и Хехт. Она је освојила прво место са 15,5 поена од 20 могућих без пораза не само ни у једном мечу, већ ни у једној партији!

Догодило се на дописном турниру

Финале Шестог првенства СССР у дописном шаху трајало је 21 месец. За то време одигране су 153 партије од којих су бели добили 54, црни 37, док су се 62 партије завршиле без одлуке. За нимљиво је да су четири и-

грача у укупно шест партија прекорачили дозвољено време за размишљање — и изгубили контуацијом. Својеврстан превид десило се у партији Милјутин — Баник. Бели је отворио игру ходом пешака испред краља за два поља, а црни, који се бранио Сицилијанском одбраном, послао му је потез ц7-е5. Милјутин је тај потез примио и записао га као ц7-ц5. Партија је трајала само четири потеза — колико је белом требало, да због учињене грешке у читању, изгуби и фигуру и партију.

ПЛАСТИКА ПРОТИВ ЕРОЗИЈЕ

Спајајући лепо са корисним Енглези су заштитили своје плаже на југу земље вештачким алгачким начиненим од пластичне масе. Ове алге су исто тако ефикасне као и природне јер ублажавају ударе таласа и спречавају ерозију.

Пре Енглеза Данци су испробали ове пластичне алге и помоћу њих успели да за 18 месеци добију песак де бео и до једног метра.

је без колебања-пришао табли и у знак предаје оборио краља.

Енглеска штампа означила је гест Видмара као ферплеј, дајући му епитет најлепшег који је икада у таквој позицији учињен на шаховској табли.

Реми на препад

Једном за време симултане продукције велемајстора др Емануела Ласкера десило се овај случај. Један од његових партнера био је у тотално изгубљеној позицији. Уместо предаје, он је када је Ласкер пришао његовом столу, неочекивано рекао:

— Предлажем вам реми, докторе!
Неочекивани предлог толико је збунио Ласкера, да га је он прихватио.

У овој рубрици дописиваћемо се с нашим читаоцима, давати извесна обавештења и одговоре, примати сугестије и тако даље

Наши разговори

У нашем листу стално објављујемо разне ратне доживљаје, фантастичну причу, написе о нашој прошлости, разне ситне занимљивости, забавне вести, загонетке у сликама, анегдоте и многе друге ствари за које смо трамо да ће бити корисно послужити нашим читаоцима. При том понекад и погрешимо, али трудимо се да тога буде што мање. Драго нам је кад нас неко упозори на погрешку и тиме подстакне да обратимо више пажње на оно што објављујемо.

Интересује нас шта би сада, на почетку школске године, требало објављивати. Свакако, ми се као лист не можемо претворити у уџбеник, али разним написима можемо попуњити понекад празнину у уџбенику, помоћи да се прошири градиво и тако даље. Све корисне и могуће предлоге ми ћемо гледати да остваримо.

Погрешили смо што смо у анегдоти „Расејани Њути“ навели да је он имао жену. Није тачно. Исак Њути је поживео 84 године и целог живота остао је нежења. Један од његових биографа каже: „Заволео је госпођицу Стореј... Брак је био у изгледу... Али, према средњовековној традицији, чланови колеџа требало је да остану нежење... До краја живота он је одржавао пријатељске односе са својом познаницом из младости и често је свраћао у дом госпође Винцент раније госпођице Стореј, која је доживела 82 године.“

Погрешили смо и у задатку „Страсни пушачи“. Он је потпуно нетачан. И поред највеће пажње то нам се омакло.

Неки нам шаљу песмице и приче, деца већином, али не често. Овим напомињемо свима да ми прилоге те врсте не објављујемо па молимо да нам се те ствари не шаљу.

Исто тако поново молимо све оне који нам шаљу претеже на конкурс да то више не чине. Ми смо давно зајачили конкурс. Слике које објављујемо су из огромног логера који смо примили приликом расписивања конкурса. Молимо смо неколико пута да нам се не шаљу више слике, али узалуд, зато сада поново напомињемо да се то више не чини јер их не узимамо у обзир и бацамо у кош.

О КОРЗИКАНЦИМА

Репортер једног листа интервјуише корзичанског сељака:

- Од којег воћа имате највише користи?
- Од кестенова.
- Како то?
- Лепо. Кад дође време за брање ми испод дрвећа ставимо простирке, ветар дува, кестенови опадну, а ми онда само покупимо простирке.
- А шта радите кад нема ветра?
- Е, онда то буде лоша година.
- Један корзичански путар иде поред друма и плеви коров. Онда се изненада нагло окрену и ногом бесно згњечи једног пужа. Један пролазник који је то посматрао обрати се путару: — Како те није срамота да газиш недужног пужића?
- Бавола недужног, цело јутро ме прати.

Три изјаве на исту тему

Обично се сматра да је за велемајсторе незаборавна она партија коју су добили. Да то није увек случај сведоче нам изјаве које су о томе дала тројица познатих играча.

ВАСИЛИЈ СМИСЛОВ: „Никада нећу заборавити своју последњу партију у мечу са Ботвиницом када сам ја постао првак света“. То је била 22. партија меча из 1957. године која се завршила ремијем.

ДАВИД БРОНШТАЈН: „Никада нећу заборавити партију против Кардоса на међузошском турниру у Порторожу 1958. године. Ја сам изгубио, и врата за улаз на турнир кандидата затворила су се испред мене“.

АРТУР ПОМАР: „То је било у добрим старим временима. Имао сам 12 година када сам 1943. године постигао

АНЕГДОТЕ СА 64 ПОЉА

За потез бржи

На једној симултаног продукцији велемајстора Аљехина у Аргентини десило се занимљив случај. У току игре темпераментни партнер радосно је узвикнуо: — Маестро, објављујем вам мат у три потеза! — Не узбуђујте се, — осмехну се првак света. — Матираћу вас у два потеза!

Најлепши потез

Велемајстор др Милан Видмар играо је на једном турниру са Капабланком. Партија је била одложена у добивеном положају за славног Кубанца. Када је Видмар записао потез и ставио формуларе у коверат, Капабланка га је запитао да ли стварно он

мисли да игра наставак партије. Видмар му је одговорио да ће да изврши анализу пре кинуте партије, па ће затим донети одлуку.

Видмар је пошао на наставак партије с уверењем да је даља игра узалудна. Очекивао је Капабланку да званично преда партију. Минути су пролазили а његов партнер није се појављивао. Време одређено за наставак игре готово је истекло и судија се спремао да запише Капабланки губитак партије.

Видмар је одједном приметио да га само десетак секунди дели од победе. Заставица на Капабланкином сату била је савезник позиције коју је он нитимно признао за изгубљену. У таквој ситуацији он

ПРИПИТОМЉЕНИ ОСЕЛОТ

Оселот, врста дивље мачке, тешко се и ретко припитомљава. Ова на нашој фотографији ма како изгледала крволочна, бар за сада је врло умиљата, можда зато што јој је тек седам месеци. Како каже њен сопственик Ричард Девис из Њујорка, она спава у корпи, преде и зуји као „авион“.

Оселот, име је добио од астечког оселотл — врста је дивље мачке. Живи у Централној Америци, Мексику и Јужној Америци све до Патагонije.

Оселот (*Felis pardalis*) је омања животиња. Њено сјајно и глатко крзно је риђе боје прошарано смеђим тачкама које су често испреплетане жутим линијама тако да подсећају на шаре мермера. Каква ће бити шара и њен распоред зависи од саме дивље мачке као и области у којој живи. Младунчад имају сивкасто крзно са тачкама боје рђе. Оселот је дугачак око један и по метар, од њушке до доста кратког коврцавог репа. Ова врста дивље мачке обично живи у паровима.

СВЕ ВИШЕ КАМПОВА

Последњих година кампова постају све важнији за туризам. У Француској, на пример, у камповима је 1957. године летовало 1,700.000 особа, 1964. тај број се попео на 7.200.000. Верује се да ће 1965. број оних који летују у камповима износити осам милиона.

СРЕЋАН ЧОВЕК

За Пола Патрију се с правом може рећи да је малерозан човек. Од најранијег детињства пратили су га разноврсни „баксузи“. Кад би му се десило да падне увек би се ту нашло неко парче стакла да се забоду у његово колело; ако би му из руке испао сендвич, на земљу би увек пао део намазан бутером. Ако би једно дете гађало друго, он би се увек „случајно“ нашао ту и добио ударац. Ни кад је пошао у школу није био боље среће: увек је седео на најгорем месту — и увек био прехлађен. Професор би га прозивао управо онда кад не би научио лекцију. Ни у љубави није боље пролазио: сваку девојку која би му се свидела, неко би му преотео.

Већ навикао на те невоље Пол Патри се помирио да води једнолик и оскудан живот чиновника-нежење. Али, ни у служби није имао више среће: увек

се налазио на последњем месту кад би се давала одсуства и премије и на првом ако би долазило до отпуштања.

Само све то није сметало Полу Патрију да остане частан и поштен човек, нарочито у односу на своју околину. Можда ће догађај који ћемо сада описати показати колико је то тачно.

Предузеће у којем је Пол радио организовало је једне недеље излет до оближњег места. При повратку Полови другови из канцеларије предложише да сврате у једну кафану. Уз пиће повео се разговор о лутрији. Поводом тога двојица колега наговорише Пола да заједнички купе три дела лоза с тим што ће свако своју срећку чувати код себе, а остала двојица забележити њен број и обратом. Уколико један од ова три лоза буде извукао премију, додатак деле сва тројица. Број Патријевог лоза био

је 69.207 серија I. Онога момента кад га је стављао у новчаник у њему се родила нада што не би баш он добио премију. Тада би једном за свагда престале његове невоље. Могао би најпре да изабере боље место, да оде негде на одмор и оно што је највише желео — да обнови гардеробу. Јер и он је као и остале нежење имао муке с вешом и чарапама а кад би добио премију могао би да купи толико да никад више о томе не мисли.

Сав у тим мислима Пол ујутру — у понедељак — заборави да је радни дан, обуче једино свечано одело и у њему пође на посао. У метроу меки крадљивац, мислећи да власник оваквог одела мора имати и пара, завуче руку у џеп његових панталона и украде му новчаник. Кад је Пол у току дана хтео нешто да плати и машино се руком за новчаник, видео је да му га нема. Пола обузе очајање. Целу ноћ ока није могао да склопи и ујутру, са трачком наде оде да се пожали правном саветнику у предузећу у коме је био запослен. На жалост ни овај није могао да га утеши. У случају да његов број извуче премију, Пол би морао да надокнади новац осталој двојци, у противном био би проглашен за утајивача. Нико не би поверовао да му је нов

чаник стварно украден. Због тога му је правник саветовао да одмах оде у комесаријат и пријави крађу новчаника.

Пол је почео да очајава. Три дана и три ноћи једина мисао му је била лоза — односно премија. Шта да ради, од кога да позајми ако његов број извуче. Не само што ће морати да надокнади новац и бити осумњичен већ ће га свакако као утајивача отпустити и с овог места. Како није јео готово ништа ослабео је три килограма. Вероватно ни он сам не зна како је дочекао четвртак ујутру кад су се у новинама појавили резултати. Срце му је ударало као лудо док је читао цифре. На крају сав изнемогао, али задовољан он констатова да његов број није ништа извукао. Пресрећан оде у канцеларију и с врата довикну колегама у соби:

— Данас ја частим шампањак!
— Шта, — повикаше зачуђене колеге — добили сте премију?
— Ма не, нисам, управо супротно. Али први пут у животу догодило се да сам имао среће.

WALT DISNEY ЛУДИ КЕЛОВЕЈИ

СИТНЕ ВЕСТИ

Нов шампион у стрижењу мерино оваца постао је Аустралијанац Бријан О'Махони који је за 7.48 часова остригао 329 оваца.

Ускоро ће по совјетским рекама пловити „зграда“ са три спрата. У њима ће становати особље запослено у хидроцентралама.

РУЧНИ ЦУБОКС

На једној изложби у Енглеској приказан је јединствен ручни цубок који на притисак дугмета одабира и одсвира једну од 40 плоча. У року од неколико секунди преграда са плочама може се заменити другом која такође има 40 плоча. Овај цубок може да пружи пријатну забаву целих осам часова свирајући нон-стоп плоче чији је пречник 18 сантиметара. Дијамантска игла се аутоматски чисти за време свирања, а кад је и последња плоча одсвирана, цубок се аутоматски искључује.

Само у Америци

Antilocapra americana с пуно достојанства посматра своје царство дивљине и стадо које се напаја испод ње у долини.

Antilocapra је опште име једне врсте антилопа која живи само у Америци. Разликује се од осталих врста антилопа по томе што оба пола имају роге.

Antilocapra americana данас живи још само у горњем току реке Мисури.

Филм КО СТОЈИ ИЗА ФИЛМСКИХ ЗВЕЗДА

ХОЛИВУДСКИ агенти, који су некад били мора за филмске режисере, сада неограничено владају и филмским глумцима.

Неколико година пред своју смрт Хемфри Богарт је рекао на једној конференцији за штампу: „Највећи број холивудских агената су простаци и незналице. Они ништа не раде. Обични су паразити и подсећају ме на птицу која лети око носорога и храни се масноћом са његовог врата“.

Ово нимало похвално мишљење о агентима-посредницима није далеко од истине. Те људе интересује само то како да извуку десет проценти и од својих клијената — филмских звезда и од филмских компанија.

Агенти модерног типа, који данас у ствари владају Холивудом, појавили су се после другог светског рата. За разлику од пословних менаџера који воде рачуна о финансијским пословима својих клијената и који се старају о реклами, ови агенти воде преговоре у име глумца и гледају да што више извуку и за њих и, наравно, за себе.

Једна од највећих таквих агенција, агенција Вилхејма Мориса, ангажовала је десетак познатих холивудских глумца међу којима су Ширли Меклејн, Дин Мартин, Роберт Мичам и други, и њима уцењује филмске компаније које не могу директно да преговарају са глумцима о улогама и цени већ са њиховим агентима.

Колико су ти агенти јаки у Холивуду најбоље илуструје чињеница да се од око 130 филмова, колико годишње снимити америчка филмска индустрија, више од две третине снимиле са тим агентима као посредницима. Један од филмских радника је рекао: „Ови агенти су у ствари преузели највећи део посла са самих студија који сада чекају милост од агената, т. ј. од онога што им они понуде“.

Агент је у стању да упропасти неку филмску агенцију. Најбољи је пример за то случај агента Курта Фрингза, бившег немачког професора. Он се специјализовао за филмске звезде женског рода. Његове клијенткиње су између осталих Одри Хепберн, Брижит Бардо и Елизабета Тејлор. Када се Лиз

Тејлор разболела од запаљења плућа за време снимања „Клеопатре“ у Италији, вратила се у Калифорнију на опоравак. По повратку она је захтевала од компаније Свинти Сенчери-Фокс да се снимање настави у Калифорнији а не у Италији. Разуме се компанија је била против тога, јер је то значило да треба правити нов студио.

Лиз је тада послала свог агента Фрингза да преговара. Он је рекао да повратак

у Италију представља за њу животну опасност и да ће она радије одустати од даљег снимања. Била је то у ствари најобичнија уцена. Компанија која је уложила грдне милионе у овај филм није имала куд. Фрингз је на крају пустио: „Она би рескрирала да се врати у Италију ако добије још милион долара плус десет одсто од прихода филма“. То је значило милионе долара за Лиз а и за вештог агента. „Верујем да

никада више нико неће довести у такву ситуацију једну компанију“, хвалио се касније Фрингз.

Свој утицај ови агенти су проширили и на телевизију. Морисова агенција, на пример, закупила је 22 часа недељно код три највеће телевизијске компаније у Америци. Она плаћа десет проценти уступачујући то време другима. Један телевизијски стручњак је рекао: „Никад нико није био толико плаћен за тако безначајан посао“.

Док неке од ових великих компанија имају и преко 400 запослених службеника с агенцијама у свим већим европским центрима, дотле Џејмс Сајфер ради готово сам. Он заступа Боба Хоупа кога на пример уступа телевизији за 400.000 долара за неки краћи комад. Како је Боб Хоуп веома омиљена звезда телевизије то, свакако, његовом менаџеру посао не иде лоше.

Докле ће власт ових „паразита“ — како их је назвао Хемфри Богарт — трајати за сада је тешко рећи. Филмске компаније и телевизијске мреже покушавају да се некако удруже у борби против заједничког зла. Оне такође покушавају да ступе у директни контакт са самим звездама, али засад са мало успеха. Јер агенти су толико моћни да се чак ни највеће звезде не усуђују да се побуне против њих и почну да раде самостално. Чак се и Министарство правосудја заинтересовало за цео случај да би се некако стало на пут овим модерним „робовласницима“. Остаје да се види колико ће у томе имати успеха.

ИЗ РИМСКЕ ПРОЗЕ

КАКО ЈЕ ЦИЦЕРОН ПРОНАШАО АРХИМЕДОВ ГРОБ

Ја сам као квестор (каже Цицерон) открио Архимедов гроб, непознат Сиракужанима. (Јер су тврдили да уопште не постоји), одавуд окружен и обрастао трњаком и гуштаром. Јер ја сам држао у памети неке шестерце

за које бејаш чуо да су исписани на његовом надгробном споменику; они казиваху да је на врху споменика постављена лопта са ваљком. Ја међутим, кад сам све око разгледао, јер код врата акрагантских има веома много гробова, приметио сам стубић који се није много из трњака издизао, а на коме беше облик лопте и ваљка. И Сиракужанима (а са њим су били њихови прваци) одмах сам казао да мислим да је баш то оно што сада тражимо. Више њих буде пуштено са косама да то место очисте и отворе. Када је приступ био очистишен и отворен, приступимо предњој страни постоља. Угледали смо натпис са окрњеним последњим деловима стихова, готово преполовљеним. Тако би ова славна грчка варош, а некада веома учена, заборавила гроб свога јединствено умнога грађанина, да није научила од једног човека из Арпина. (Цицерон је рођен у граду Арпину у Лацији). Има ли кога од оних који има какво друговање с музама, тј. са књижевношћу и науком, ко не би волео да је овај математичар негоди онај тирајин Дионисије? Ако им испитамо начин и рад живота; дух првога хранио се неговањем и истраживањем рачуна, а то је једина најмилија храна духовног духа другога живео је у покољу и неправдама, како у дневном тако и у ноћном страху,

»МАЛО ЧУДО ПРИРОДЕ«

Мало чудо природе открили су минхенски зоолози др Ј. Линсен и др И. Јандер проучавајући малог инсекта кратких крила који спада у ред стеница и живи на површини мртвих вода. Кад му запрети опасност од воденог тркача, једне од њега знатно веће стенице грабљивице, он из задњег дела тела истисне некакав секрет који делује као

хемијско средство за прање рубља; од њега се површина воде ускомеша и у њој образује мали талог инсекта кратких крила који спада у ред стеница и живи на површини мртвих вода. Кад му запрети опасност од воденог тркача, једне од њега знатно веће стенице грабљивице, он из задњег дела тела истисне некакав секрет који делује као

ОКАМЕЊЕНИМ ТРАГОМ

И најзнаменитији палеонтолози истраживачи могу позавидети доктору геолошких наука С. Захарову из Тацикстана који је по окамењеном трагу успео да реконструира досад непознатог звероликог прагуштера.

Пре готово сто милиона година ова животиња лутала је обалама топлих лагуна

дрвног мора Тетиса, где је оставила отиске својих огромних шапа. Њих су сада геолози из Тацикстана открили на глинастим кречњацима Гисарске долине.

Анализом ових трагова и њихове старости С. Захаров је дошао до закључка да они припадају досад непознатој врсти диносауруса биљо-месождера. Дужина његовог тела достигла је два метра, а стопала 50 сантиметара.

ЗА ЦЕЛУ ГОДИНУ

Комад амбре тежак 22,5 килограма извађен је из утробе уљешуре (врсте кита) уловљене у близини антарктичке станице „Јури Дол горужки“. Оволика количина амбре ће бити довољна да подмири све потребе индустрије парфема у току једне године.

КАД НЕМАЈУ СРЕЋЕ

Два допова недавно су покрала једну самоуслугу у граду Леонардо у Калифорнији. И док су са пленом улазили у аутомобил који је већ кретао, један од допова је бацио на предње седиште одапету пушку, коју су били спремили за напад. Неспретно бачена пушка је окинула, пробила каросерију и забила се у једну од предњих гума. Може се замислити колико су се томе обрадовали њихови гониоци.

ПРЕРАНО СЕ ОБРАДОВАО

Председник једне општине у Канади веома се обрадовао кад је усред ноћи чуо музику и видео општинске музичанте пред својим прозором. Само, његова радост била је кратког века: музичари су дошли да га својим присуством подсети да нису добили плату већ три месеца.

За „тврде уши“

Стручњаци једне америчке компаније конструисали су специјалан апарат који може да „чује“ односно конролише рад мотора, а намењен је возачима који су мало „тврђи“ на ушима.

Апарат се састоји од звучног анализатора који региструје сваки неправилан шум у мотору. Микрофон уграђен крај мотора преноси анализатору звук и у року од пет секунди апарат показује одакле долази тај шум. Овај уређај може да се употребити и за „ослушкивање“ рада мотора авиона и хеликоптера.

Практично

У једној улици Милана постављен је специјални апарат којим пролазници могу да из мере свој крвни притисак. Резултат се добија пошто се претходно у апарат убади новац одговарајуће вредности.

ДА ЛИ РАЗЛИКУЈЕТЕ ЛИШЋЕ?

На цртежу се налази лишће разних дрвећа. Покушајте да утврдите ком дрвету припада који лист. За оне који не могу да погоде дајемо решење.

1. Дивљи кестен, 2. Бреза, 3. Храст, 4. Врба, 5. Врест, 6. Липа, 7. Јавор, 8. Јасен, 9. Платан, 10. Буква, 11. Топола, 12. Јова.

ОД ПАМТИВЕКА...

Још у прастаро доба биљка еремурус употребљавана је у разне сврхе. Лепљиви сок ове планинске биљке служио је као везивно средство при грађењу тврђава, а екстракт справљен од њеног лишћа — веровало се — давао је снагу и храброст војницима.

Совјетски научници који су еремурус подробно испитали открили су у њему одличну лепљиву материју а у лишћу знатан састојак витамина Ц и каротин, биохемијски предступањ витамина А.

Осим тога ова сложена биљка садржи и једну, тек сад откривену супстанцу названу „еремуран“. Он не пропушта воду и стога је одличан изолатор влаге. Поред тога велики процент манозног шећера у „еремурану“ пружа могућност за његово коришћење у фармацији.

Научнике је „еремуран“ изненадио још једном својом особином: неколико капи ове изванредне супстанце довољно је да успори топљење сладоледа и при највећој жеги.

Еремур — врста биљке из породице љиљана, пореклом из Азије, са цве-

товима белим, ружичастим и жутим, грулисаним у цвати при врху стабљике. Има их више врста. Гаје се због лепог цвета.

»Рајни ђоклич« слејој миша

Познато је да се слепи миш летећи у мраку у правца према свом природном „сонару“ сличном радару. Он испушта ултразвучне таласе и помоћу њих открива препреке као и инсекте којима се храни. Одбијени таласи пока-

зују му не само правац и даљину већ и приближну представу о облику и величини предмета. Ове ултразвучне тонове људско ухо не може да чује, али их зато инсекти разазнају и чувши „ратни поклич“ слепог миша гледају да му се брже-боље склоне с пута.

Овакву „нечујну ларму“ амерички научници у огледним пољопривредним станицама у Јужној Каролини, користе на плантажама памука ради растеривања штетних лептирова, буба и мува, уместо уништавања запрашњивњем. Ултразвучне таласе испуштају специјални апарати и то тако верно да се инсекти, мислећи да им прети опасност, распрше куд који.

ЛАКОНСКА ПРИЧА

Поводом конкурса за најоригиналнију и најкраћу савремену причу редакцији једног њујоршког листа стигло је мноштво одговора. Награђен је овај лаконски срочен текст: „Јуче је у аутобусу млад човек уступио своје место једној старој дами. Она је пала у несвести. Кад је дошла себи она му је захвалила. Тада се он оне-свестио“.

ДЕДИНО ДРУШТВО

ПОГРЕЉЕНИ ДЕДА ПОШАО ЈЕ У ШЕТЊУ И ПОНЕО СА СОВОМ И ОНО ШТО МУ ТРЕБА И ШТО МУ НЕ ТРЕБА.

НА СЛИЦИ СУ СКРИВЕНИ: ЈЕДАН КРЧАГ, ПТИЦА, ЧЕТКИЦА ЗА ЗУБЕ, ЗЕЦ, МАЧЕ, ЦЕПНИ НОЖ, МАКАЗЕ И ЈЕДНА ДЕДИНА ЧАРАПА.

»ПЛАНИНА КОЈА УБИЈА«

О налазиштима злата испредене су приче често пуне фантастике. Нарочито је то био случај у прошлости, у време такозваних „златних грозница“. Чим би се чуло да у неком пределу има злата, људи су у гомилама кретали да га траже. Трагедије су биле неминовне, а у крваву стварност често се уплитала мистика и фантазија. Ево једне такве приче.

ПЛАНИНА Сујеверје налази се око 50 километара северно од града Феникса у Аризони. Зову је још и Планином која убија. Са свих страна опкољена је пустињом тако да је прилаз до ње врло тежак. Пустинја је испреседана дубоким јаругама које су обрасле кактусима. Планински врхови су врло оштри и стрми тако да су путевима који су се налазили према њима, само кањавали су смрћу сва

кога ко би покушао да узнемири овог бога, односно ко би се појавио на овој планини.

У прошлом веку колале су приче да негде у том крају лежи огромно благо. Ево неких прича о доживљајима људи који су ишли да га траже.

Године 1845, неки Мигуел Паралта из Мексика кренуо је са великом пратњом да тражи злато. Причало се да је Паралта дознао за златну жицу од неког Апаша кога је заробио и натерао да му каже „право место“. Даље се причало да је Паралта пуне три године експлоатисао златну жицу и слао веће количи-

не злата на магмама у град Сонару. Постоје и неке потврде о замени тога злата за новац.

Апаша нису само кажњавали људе који су залазили у ову планину већ су бацали и анатему на свакога ко би покушао да узнемири гробове њихових предака. То „проклетство“ Апаша није мимоишло ни Паралта као ни друге. Године 1848, једне ноћи Паралта и сви његови људи побијени су. Причало се да је само један Паралтин човек преживео тај покољ и успео да умакне са мапом на којој је била обележена влатна жица. Међутим, он је доцније убијен управо због те мапе, а она је умножена и растурена у много примерака. Разуме се, како прича даље каже, наставило се страдање због тих мапа. За неке се поуздао да су пронашли злато и без помоћи мапе, а многи од њих нису се никад вратили.

Вест о масакрирању Паралте и његових људи била је у оно време велика светска сензација. Некако у то време мировним уговором између Мексика и САД цео тај предео је потпао под Сједињене Америчке Државе. Од тога доба још више авантуриста почело је да пристиже како из САД тако и из осталих делова света све у нади да ће се докопати злата. Али, мало се ко од њих вратио жив.

Неки Бери Бернолд који је имао фарму у том пределу постао је познат захваљујући својој необичној способности да пронађе тела тих несрећника. Он је био убеђен да су Апаша побили највећи део тих људи.

Целим овим пределом владали су Индијанци из племе Апаша још из давнина. Кад су Американци добили тај крај од Мексика, белци су почели да се досељавају. Настала је крвава борба између њих и Апаша. Влада је

послала војску да казни Апаше, али су Индијанци пуне 22 године задавали страшне ударце владиним војницима, захваљујући својим поглавицама који су их вешто предводили. Тек 1872. године у једној крвавој бици Индијанци су савладани и већи део се повукао у планину Сујеверје одакле су повремено силазили у долину.

Човек који је први пронашао овај рудник злата звао се Јакоб Валц, а рођен је у Немачкој 1808. године. Јакоб Валц је најпре отишао у Аустралију да тамо тражи злато, а у доба „златне грознице“ кренуо у Америку. У Калифорнији није имао много среће и зато се вратио у град Феникс. Ту се оженио једном Индијанком која се звала Кен-те (Сунчев сјај). Често су њих двоје правили излете по околини и са једног таквог излета вратили су се са великом количином злата. То је злато Јакоб променио у бани и добио новац о чему постоје званична акта.

Јакоб Валц је добро чувао своју тајну, али се ипак на крају све дознало. Изгледа да су то чули и Индијанци, па је једне ноћи група Апаша упала у кућу и одсекла Индијанки језик за казну што је одала тајну рудника злата. Жена је умрла неколико сати касије на рукама свог мужа. Јакоб Валц је после тога живео неколико година усамљеним животом, али увек до бро наоружан и забарикадиран у кући плашећи се и Индијанца и белаца. Своју тајну није хтео ником да ода.

Године 1879. Јакоб је решио да још једном оде по злато. Повео је са собом једног свог старог пријатеља — Франца Визнера. Али, овог пута Јакоб није имао среће. Његов салутник погнуо је на стражи, а сам Јакоб се једва спасао. Ипак је понео извесну количину злата. Остао је живи Јакоб Валц провео је на својој фарми потпуно повучен. Умро је 24. октобра 1891. године, у 83. години живота поделивши пред саму смрт својим људима злато у вредности од 15.000 долара.

АВОКАДО — ХРАНА КОСМОНАУТА

Грузијски научници предлажу да се за време дугих летова космонаута у њихов јеловник унесу и плодови авокада.

Отаџбина овог зимзеленог дрвета је Мек-

сико, али га има и у суптропским подручјима Грузије. Ово дрвеће даје крупне плодове називом крушке, тешке до 400 грама.

Под таквом кором која се лако скида налази се зеленкасто-жут плод, по укусу сличан бутеру. Због тога авокадо називају и „зеленим бутером“. Плод је богат свим врстама витамина, а по својој хранљивости не заостаје за месом и рибом. Авокадо се сматра једним плодом на свету који може да одржава организам човека, уз додатак воде.

Коцкасти ананас

После петогодишњег истраживачког рада амерички стручњаци су успели да одгаје плод ананаса коцкастог облика. На овај начин — тврде ови стручњаци — одгајивачи ће уштедети новац који су досад давали радницима за опсецање обичног ананаса.

**Фантастична
ПРИЧА**

Реј Бредбери

(4)

У СРЕБРНАСТОЈ МАГЛИ

— Устани, умри као мушкарац.
— Забога, склони тај пиштољ.
Спендер је повукао ороз само једанпут. Тренутак још Бигс је седео на крају канала, потом се нагнуо напред и пао у воду. Пуцањ је био сасвим тих, као шуштање или слабо зујање. Тело је полако потонуло.

Спендер је вратио пиштољ у футролу и нечујним корацима пошао даље. Сунце је обасјавало Марс, његови зраци пекли су кожу на рукама, клизили по затвореном лицу Спендера. Није бежао, ишао је као да се ништа није изменило откако је отишао у град. Само што је сада дан. Пришао је ракети: неколико људи управо је јело тек припремљен доручак под настрешницом коју је направио кувар.

— А, ево иде наш усамљени витез — рекао је неко.
— Здраво, Спендер! Дуго се нисмо видели!

Четворица за столом гледала су нетремице човека који их је ћутећи посматрао.

— Допале ти се оне проклете развалине — насмешио се кувар мешајући у злати некакову црну чорбу. — Као кад се гладан пас докопа коске.

— Можда — одговорио је Спендер. — Било ми је потребно да нешто расветлим. А шта ћете рећи ако вам кажем да сам у околини видео Марсовца.

Четири космонаута престадеше да једу.
— Марсовце? Где?

— Није важно. А сад ми дозволите да вам поставим једно питање. Како бисте се ви осећали наместо Марсовца кад би у вашу земљу дошли људи и почели све уништавати?

— Ја, чини ми се, знам како бих се осећао — казао је Черок. У мојим жилама има индијанске крви. Деда ми је често причао о историји Оклахоме. Ако су Марсовци ту, ја их разумем.

— А ви? — опрезно је питао Спендер остале. Нико није одговорио, ћутање је било довољно речито. Знао је како мисле: граби што можеш више, што најеш — твоје је, ако ти ближњи пружи образ удари што јаче можеш и тако даље у том смислу.

— И ето тако — казао је Спендер — ја сам срео Марсовца.

Они су га гледали не трепћући.

— Тамо у једном од мртвих насеља. Нисам ни сањао да ћу га срести. Нисам имао намеру да га тражим. Не знам шта га је ту довело. Прошлу недељу провео сам у малом граду, покушавао сам да одгонетнем древно писмо, упознавао сам њихову уметност. И одједном сам угледао Марсовца. Он се само за тренутак појавио и одмах нестало. До идућег дана није га било. Седео сам над њиховим писмом кад се он поново појавио. И тако неколико дана, сваки пут прилазио ми је све ближе. И управо оног дана кад сам коначно разумео марсовски језик — он је волео прост и много ми је помогло сликовито писмо — Марсовца је стао пред мене и казао: „Дајте ми ваше ципеле“, Лао сам му их а он: „Дајте ми свој пиштољ и сву опрему“. Ја сам му све дао а он опет: „Дајте пиштољ“. Лао сам му и револвер. Тада ми је рекао: „А сата поћи са мном и гледајте шта ће бити“ Марсовца се упутно у логор и ево он је овде.

— Не видим никаквог Марсовца — проговорио је Черок.
— Врло ми је жао.

Спендер је извадио пиштољ из футроле. Чуло се неко зујање. Први метак оборио је крајњег слева, други и трећи крај њег здесна и оног што је седео у средини. Кувар који се уплашено окренуо према ватри био је оборен четвртим метком. Пао је плаштемиче у ватру и остао тако да лежи, његова одећа се запалила.

Ракета сунцем обасјана. За столом седе тројица, њихове руке леже непомично поред тањира у којима се охладио доручак. Једини је Черок здрав и читав. С изразом тешке недоумице на лицу гледао је он Спендера.

— Ти можеш са мном — казао је Спендер.

Черок није одговорио.

— Чујем ли, примам те у своје друштво. — Спендер је чекао. На крају се Черок повратио мојм гласом.

— Ви сте их убили — изговорио је он и застало гледајући оне који су седели преко пута њега.

— Они су то заслужили.

— Ви сте полудели.

— Можда, али ти можеш поћи са мном.

— Да пођем с вама — зашто? — по-

викао је Черок блед и са сузама у очима. — Одлазите, купите се одмах.

Лице Спендера се скаменило.
— А ја сам помислио да ћеш ме бар ти схватити.

— Губите се! — Рука Черока пошла је према пиштољу. Спендер је опалио у по следњем тренутку. Ни Черок се више није мицао.

Али зато се Спендер заљуљао. Прешао

Капетан Вилдер позвао је двојицу давши им знак главом.

— Узмите лопате — рекао им је. Било је тешко копати. Топоа ветар над

ла киша очекујући да се потера приближи.

Напуштајући летњиковца чуо је пуцањ. Иза њега око пет метара полетели су ко-

усахлим морем бацао им је праšину у очи док је капетан окретао странице библије. Кад је он затворио књигу, са лопата су на тела увнјена у покрове почели да падају млазеви песка.

Вратили су се ракети, шклоцнули затварачима својих пушака, обесили позади о појас по неколико бомби, проверили да ли се пиштољи лако ваде из футроле. Сваком је додељен одређен део планине. Објашњавајући им правац кретања капетан ниједном није повисио глас, ни по макао руке, оне су млитаво висиле уз тело.

— Полазимо — казао је он.

Спендер је опазио да се у разним крајевима долине подижу облаци праšине и разумео да је потера почела по свим правилима. Одложио је танку сребрну књигу коју је читао удобно смештен на великом камену. Странице књиге биле су од најчистијег танког као папирис лиснатог сребра са цртежима прављеним руком у црној боји и злату. Била је то филозофска расправа стара десетине хиљада година, коју је он пронашао у летњиковцу једног марсовског насеља. Било му је тешко да се одвоји од ње.

Он чак у почетку помисли: Седећу и читаћу док не дођу и убију ме.

Сутрадан пошто је убио шест људи Спендер је осетио пустош у души. Затим га је обузела мучнина и на крају овладао је њиме неки чудан мир. Али и то осећање било је пролазног карактера, кад је угледао праšину поново га је обузела срџба.

Полио је гутљај воде из чатурице. Затим је устао, протегав се, зевао и ослушнуо чаробну тишину која је владала у долини. Кад би он и неколико њему драгих људи могли ту заједно да се нацеле и заврше живот без буке и трке...

Узео је књигу у једну руку а у другу — пиштољ. Одмах поред њега текла је бистра речница са белим шљунком на дну. Спендер се свукао на камену и ушао у воду да се окупа. Онда је не жу рећи изишао из воде и почео да се облачи. На крају је поново узео пиштољ.

Први пуцњи чули су се око три часа после подне. Спендер је тада већ зашао дубоко у планину. За њим су остала три планинска насеља изнад којих су били разбацили летњиковци древних становника Марса. Изабравши по својој укусу ливаду и бистар поток направили су базене у плочинама, полигли библиотеке, украсили вртове фонтанама чији се ромор чуо у тишини. Спендер је готово пола часа пливао у базену који је напуни-

мадићи цигле. Спендер је потрчао скривајући се иза избочина стена, окренуо се и већ први пуцањ оборио је на земљу једног из потере.

Спендер је знао да ће га опколити и да ће се наћи у клопци. Окружиће га са свих страна, спустити се и догући га. Чудо да нису већ употребили бомбе. Довољно је да капетан Вилдер каже једну реч...

— Ја сам искупио драгоцен да би од мене направили гомилу сецканог меса — помислио је Спендер. — Ето због чега се капетан уздржава. Он би хтео да се посао обави само с једном педантичким начином рупом. Чудно... он би хтео да умрем пристојно. Никаких локова крви. Зашто? Зато што ме разуме. Зато је он спреман да ризикује своје људе само да би мене послао на онај свет тачним поготком у главу. Зар није тако?

Десетак пуцњева одекнуло је један за другим бацајући увис камење око Спендера. Он је не журећи одговорио, позне кад погледајући у сребрну књигу коју није испуштао из руку.

Капетан је искочио из заклона под жарке сунчеве зраке држећи пушку на готовс. Спендер га је пратио мушницом пиштоља, али није пуцао. Уместо тога променио је циљ и зрном одложио комад стене иза које се налазио Вајт. Отуд се зачуо оштар крик.

Изненада капетан се појавио у целој својој висини држећи белу марамицу у подигнутој руци. Рекао је нешто својим људима и одложио пушку у страну пошао навише уз падину. Спендер је мало причекао, затим се и он подигао на ноге с пиштољем на готовс.

Капетан је пришао и сео на врео камен избегавајући да гледа Спендера. Пошао је руком према њему на грудима. Спендер је чвршће стегао пиштољ.

— Цигарету? — понудио је капетан.

— Хвала. — Спендер је узео једну.

— Упаљач?

— Имам свој.

Повукли су неколико димњава у потпуној тишини.

— Топло — рекао је капетан.

— Врло.

— Ви сте се овде добро сместили?

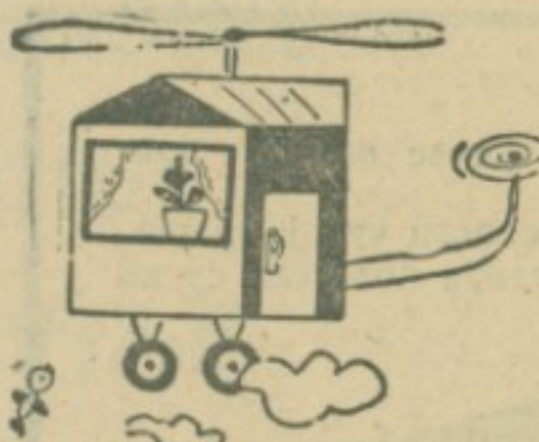
— Одлично.

— И колико мислите да ћете издржати?

— Толико колико ми треба да сложим туце људи.

— Зашто нас нисте убили све јујутру кад вам се пружила изванредна прилика? Могли сте то да учините несметано.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

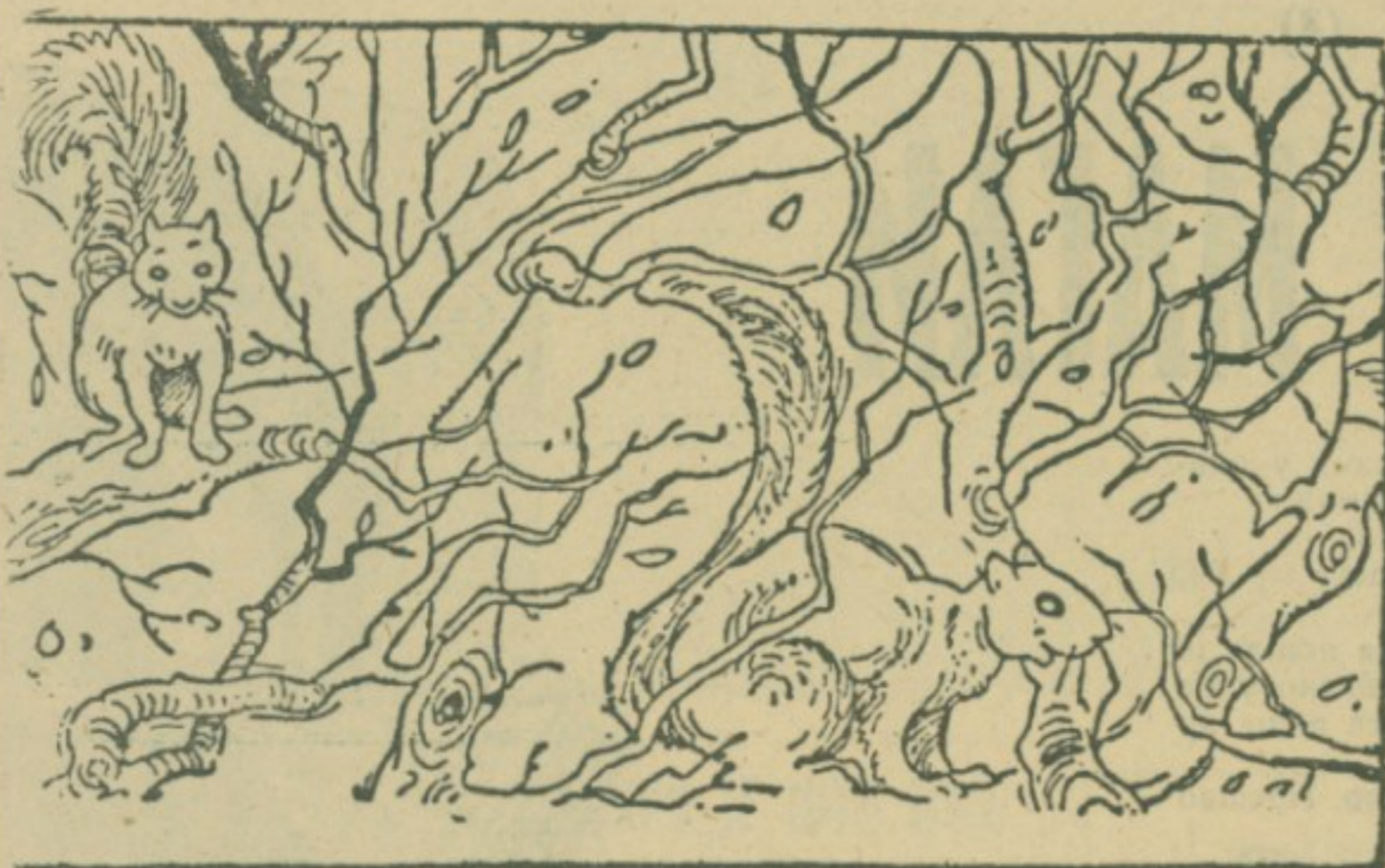
У НАШОМ СТАНУ

Ниска зграда, широки прозори. Улазите унутра. Имате утисак да се налазите у пријатном стану: две простране собе, кухиња са електричним шпоретом, купатило и друго што је потребно за једанком форан стан. Ето, такав стан је предмет проучавања и пројектовања совјетских стручњака.

По њиховом мишљењу овакав стан није тежи од 4.000 килограма, јер је за његову изградњу употребљен пластичан материјал, затим су извесни делови израђени од хартије, дрвених влакана, а нешто и од алуминијума.

Овакви станови могу се демонтирати и пренети, могу се као целина превући, а могу и помоћу хеликоптера преместити са једног места на друго.

ОТВОРИ ОЧИ

ЧЕТИРИ ВЕБЕРИЦЕ

НА НАШЕМ ДАНАШЊЕМ ЦРТЕЖУ ЈАСНО ВИДИТЕ ДВЕ ВЕБЕРИЦЕ. МЕЂУТИМ, НА ОВОМ ЦРТЕЖУ НАЛАЗЕ СЕ ЧЕТИРИ ВЕБЕРИЦЕ. ДА ЛИ МОЖЕТЕ ДА ИХ ВИДИТЕ? САВЕТУЈЕМО ВАМ ДА ЦРТЕЖ ПАЖЉИВО ЗАГЛЕДАТЕ СА СВИХ СТРАНА. ПА ЋЕТЕ СВЕ ВЕБЕРИЦЕ ВИДЕТИ!

ИЗ СВЕТА СТАТИСТИКЕ

Једна анкета недавно спроведена у САД показала је да 60% становника ове земље има леву ногу дужу од десне, 32% десну дужу од леве а само 8% имају обе ноге исте дужине.

С обзиром да је у САД моторизација на високом ступњу — они који су анкети спровели дали су своје тумачење ове појаве: први су највише времена провели кочећи кола, други повећавајући брзину, док трећи представљају мањину, то јест пешаке.

Анкета коју је недавно међу мушкарцима спровео часопис из Лос Анђелоса, са жељом да сазна које особине цене код жене, показала је да већи број анкетираних интелигенцију код жене ставља на 12. место.

Према статистичким подацима сваке године на 10 милиона радника догађа се више од један милион несрећа на раду.

Амерички биро за попис становништва недавно је објавио да ће за непуне две године бити 200 милиона Американаца, што значи да се сваког дана у Америци рађа око 7000 нових грађана.

Од 16.640.000 британских домаћинстава 3.221.000 нема купатило али зато 13.358.000 има телевизор.

Жирафе имају илас

Супротно веровању, жирафе нису неме. Научници су доказали да и оне имају гласне жице и да могу да производе звуке, мада мора се признати то ретко чине.

Још једна занимљивост у вези с овом животињом: и поред изузетне дужине врата жирафа има само седам вратних пршљенова, као и сви сисари.

Ирски хумор

За време пловидбе преко реке један Ирац се оклизнуо на палуби барке, пао у реку и брзо потонуо. Осигуравајуће друштво исплатило је удовици покојника замашну суму.

После погребња, удовици је пришла једна пријатељица и дочекала да је теши.

— Јадни Педи, био је диван човек мада никад није научно да чита нити да пише.

— Нити да плива, хвала богу, одговори сва у сузама ушвељена удовица.

Радећи на грађевини један Ирац је због своје несмотрености погинуо. Требало је туђу вест саопштити његовој супрузи. За ову деликатну дужност добровољно се јавио један његов колега и обећао да ће то обавити тактично.

— Не брините, рекао је, знам и шта ћу јој рећи и како ћу то рећи.

Делегат је убрзо отишао кући покојника и када се на прагу појавила жена, он је упитао:

— Јесте ли ви удовица Кејзи?

Кажу да су због „тактичности“ овог делегата сиrotу жењу враћали из несвести читавих пола часа.

ЗАМАК — рад Бранка Боговића, ученика VIII разреда, Карловац, Улица Наде Дрвић број 13

Зерју Цртежи са КОНКУРСА

Бачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

ПТИЦЕ — рад Весне Миливојевић, ученице VI разреда, Београд Дрвинића број 3

ВОДОНОША — рад Антуна Корића, Сомбор, Максима Горког 28

ЗНАЈУ СЕ

— Два Сицилијанца заједнички отворила радњу. Једне ноћи један од њих отрча и пробуди другог:
— Управо долазим из радње. Нестала су нам два милиона.

— Да ли си обавестио полицију?
— Нисам.
— Утолико боље. Врати новац у касу а мене остави да спавам.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) чувена руска балерина (Ана, 1881 — 1931), 7) бољда, 8) планина у близини Београда, 10) већи водени ток, 12) драги камен, 13) запис, 15) летовалиште у близини Опатије, 16) дипломатско тело, 17) скраћеница за рукометни клуб, 19) хемички знак за калај, 20) прилика, 22) срамота, 24) боксерско борилиште, 26) шумске животиње, 27) прилог за време, 28) излив крви, 30) иницијали нашег познатог позоришног и филмског глумца, 31) хемички знак за сребро, 32) полиопривредна алатна, 34) друта, 36) сребрнастоки метал, 38) део костура, 40) отпоран према заразним болестима, 41) страна света, 42) органи чула вида, 43) спортска екипа, 44) део намештаја.

1	2	3	4	5	6
7		8			9
10		11		12	
13			14		15
16			17	18	19
		20		21	
22	23		24		25
26			27		
28		29			
30		31		32	33
34	35		36	37	
38		39		40	
41				42	
43				44	

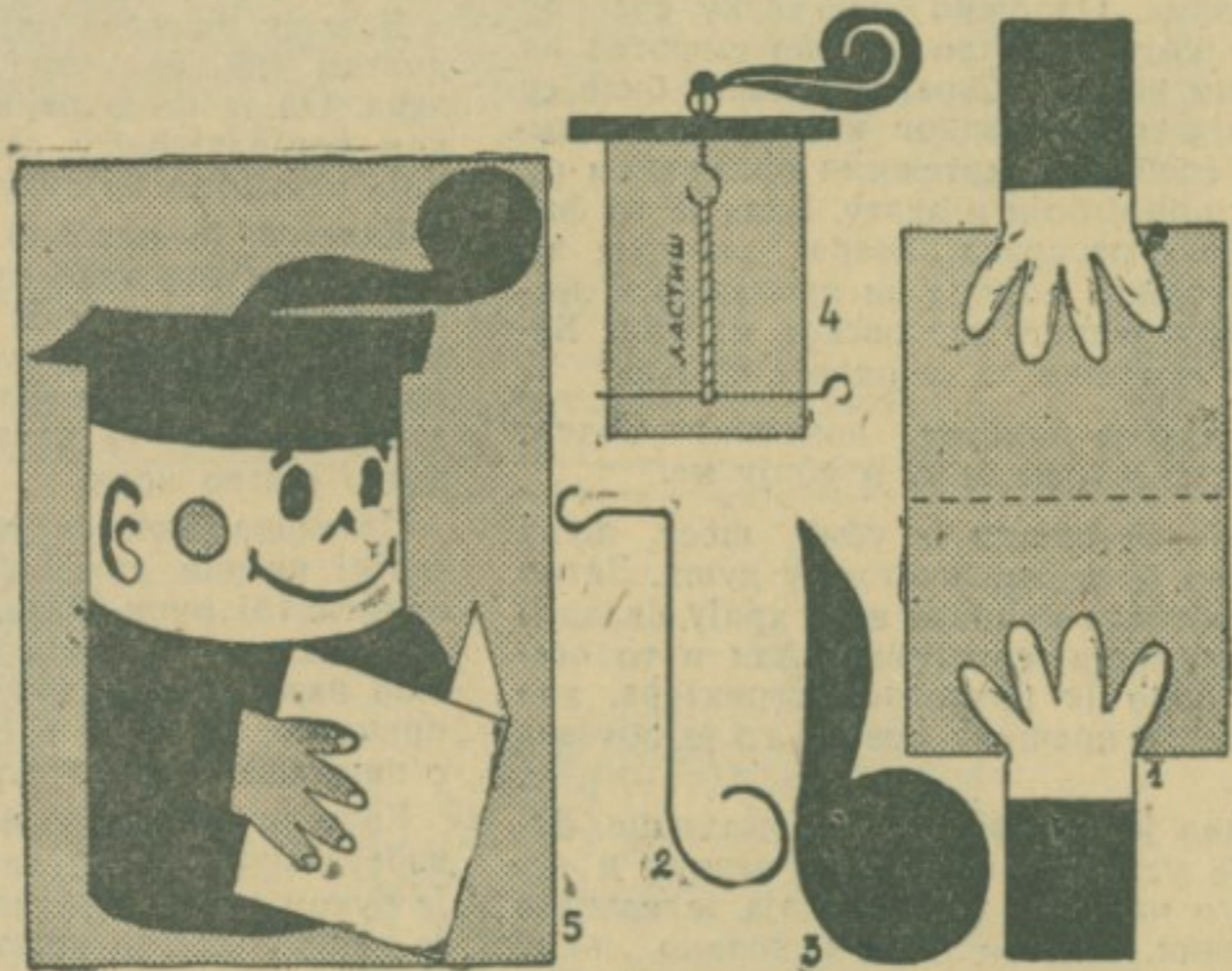
Усправно: 1) опрезност, обазривост, 2) ситро, жотва, 3) музичка нота, 4) показна заменица, 5) италијанска филмска глумица (Алида), 6) име и презиме нашег савременог књижевника („Мртве јавке“), 7) вешта обман, 9) главни град Јордана, 11) узвик, 14) престоница старе Арголиде, 18) уродица, 20) чинија, 21) јединица за силу у физици, 22) иницијали нашег књижевника („Ивакова слава“), 23) река у Индији, 25) хемички знак за галијум, 29) познати француски књижевник („Јадивици“), 30) личност из Дизнијевих стрипова, 32) врста тлачне, 33) врста малих коња, 35) град у Италији, 37) уштане речца, 39) свезак.

Водоравно: 1) наступ, 6) Дега, 7) ват, 9) иза, 10) Каја, 11) ва, 12) телад, 13) ада, 15) Раја, 16) рогач, 18) ос, 19) вал, 20) Иа, 21) товар, 23) ас, 25) уље, 28) Тино, 28) НС, 29) балон, 30) итд, 32) ниве, 33) Свач, 35) рит, 36) Оребић.

Усправно: 1) незадовољство, 2) ага, 3) са, 4) увала, 5) Паја Јовановић, 6) динар, 8) талас, 10) Керч, 14) агање, 17) ала, 21) Тунис, 22) Ртањ, 24) сонот, 27) Илири, 31) дар, 34) че.

НАПРАВИ САМ

ПРОФЕСОР ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Фигура на слици представља професора енглеског језика који се управо спрема да одржи предавање. Она може чак и да се креће помоћу једне ручице направљене у виду кишанке на његовој глави. Окрећући се око саме себе она узрне и одврне ластиче који се налази у унутрашњем делу фигуре.

Уверите се да фигуру можете и сами направити ако се мало потрудите и тачно придржавате наших упутстава:

Труп направите од јачег папира за цртање који треба да изрежете у облику правоугаоника величине 20 x 12 сантиметара, затим тај правоугаоник завртите у круг и залепите тако да једна ивица

прелази преко друге за 1 сантиметар.

Капу такође начините од истог папира у облику квадрата величине 7 x 7 сантиметара, пробušите је у средини и залепите на труп.

Од истог папира начините руке и скрипта према цртежу на нашој слици број 1, а онда их залепите за труп. Скрипта поставите тако да се једним крајем ослањају на тле (цртеж број 5).

„Мотор“ за покретање фигуре начините од укоснице коју треба најпре да исправите а онда оба њена краја савијте као што се види на цртежу број 2 и провудите је кроз отвор на капи тако да већа кука буде унутра а мања споља. Пре него што

на спољашњу куку залепите кишанку-ручицу — направите ну од двоstrukог папира за цртање у облику који показује цртеж број 3 — ставите перлицу да би се ручица лакше окретала.

За унутрашњу већу куку и парче жице — пречагу — које сте провукли кроз основицу ваљка и на једном крају увули у облику куке, закачите ластичу који ће кад та будете помоћу ручице увијали и одвијали покретати фигуру, цртеж број 4.

Капу, одећу и очи обојте црним тушем, а лице и руке ружичастом бојом. Готову фигуру поставите на сто и неколико пута обрните ручицу-кишанку, видећете какве ће све покрете правити ваш професор.

ТАЈНА ЈЕДНОГ ШИПРАГА

Пастир Абен Токтаров приметио је да његов пас чувар Дик често бежи у шипраг карагана (врста жутог багрема) и отуда се за дуже време не враћа, чак ни кад га он позове. Токтаров је решио да пође за њим.

Кад је пас једнога дана отрчао у шипраг Токтаров је кренуо тамо и сакрио се иза једног брдашца. Био је веома изненађен када је видео како је на пољану истрчала осам лисичиња. Одмах за њима је истрчао и Дик и легао. Лисичићи су скакали по њему, а пас их је гурао шапама и играо се са њима. Наједном је игра престала. На брдашцу се појавила лисица и узнемирено закевла. Лисичићи су се одмах сакрили у шипраг, а Токтаров је одвео пса.

ТАЈНА МАГНЕТСКОГ ТОРПЕДА

Како су савезници спречили производњу страшног оружја за које је у Немачкој знао само мали број људи.

— БУДИТЕ сигурни да ће оружје, које моја фирма буде производила за морнарицу, за неколико месеци бацити Енглеску на колена — говорио је тихо немачки индустријалац у берлинском хотелу „Европа“. Моја фирма је већ примила поруџбину за производњу најсавременијих противавионских топова. Могу вам рећи да ће то бити најсавршенији топови другог светског рата...

Келнер је донео пиво за тројицу људи који су седели за столом. Док је сервирао чуо је ово:

— Драги мој, магнетска торпеда! Знате ли шта то значи за морнарицу?! — одушевљено је поновио исти човек.

Разговор се водио 14. фебруара 1942. године. Кад је келнер проверио у књизи гоштију ко је човек од којег је чуо ових неколико драгоцених речи уз криглу пива, установио је да је он допутовао из Елбинга.

Елбинг је за време рата био опитни центар у коме се испробавало између осталих и ово ново опасно поморско оружје, али то сем петорице наизованих стручњака у Елбингу нико није знао. Конструктори магнетског торпеда су пронашли оригинално решење: помоћу специјалних уређаја торпедо би се електромагнетским импулсима кретао према металној конструкцији брода и тако би био постигнут сигуран погодак. Тај проналазак је у немачком генералштабу и врховној команди морнарице отворио нове наде за потапање савезничких бродова.

О овом значајном разговору индустријалаца келнер је одмах обавестио Келија, британског тајног агента у Немачкој, за којег је неколико година прикупљао важне информације. Већ сутра дан, ова вест стигла је у британски обавештајни центар у Женеви, а одатле у Лондон. Десетак дана касније Келију је из Лондона истим каналом стигла инструкција: „Поћи у Елбинг, провери информацију и расветли тајну магнетског торпеда“.

Подвиг обавештајца

Стигавши у Елбинг Кели је нашао на велике тешкоће. Контрола службе безбед-

ности била је јака, а у граду нико није имао појма о новом торпеду. Чак ни официри немачке тајне војнообавештајне службе — Абвера нису знали шта се у овом опитном центру ради. Знали су само да обезбеђење прилаза који воде ка објектима

коју добро чува служба безбедности.

Прошло је десетак дана. Кели се одлучио на акцију. Имао је само један податак који му је британска агентура саопштила:

— Професорова жена је некадашња кабаретска певачица.

Решио је да то искористи. Сачекао је жену на улици и пришао јој.

— Госпођо Шмитхубер, же-

— А...а ваше порекло промакло је лупи Гестапоа, а то може да буде кобно за ваш брак и за ваш живот.

Била је потпуно сломљена и шокирана. Једва је процедила:

— Ко сте и шта, заправо, хоћете од мене.

— Бићу скроман. Кад учините оно што тражим од вас никад ме више нећете видети. Ево о чему се ради: ваш муж конструира магнетска торпеда за морнарицу. Већ сада се проносе гласови да ће њихова производња бити поверена фирми која је конкурент мом предузећу. Ако би се то десило, онда би моје предузеће у Бремену пропало...

Окрнула се и отишла без речи.

Вест о торпеду из Лондона

У понедељак жена је ипак дошла на уговорено место и донела верну копију цртежа магнетског торпеда. Кели је одмах снимио цео елаборат и истог дана јој вратио. Испричала му је како је дошла до ове тајне. На њен захтев професор је прекришио наредбу Абвера и повео је у свој биро. Био је задовољан што се његова жена интересује за оно што он ради. Знао је уз то да она нема техничког знања и да ће мало шта схватити. Изнео је из касе гомили елабората и ставио на сто. Кад ју је упознао са новим оружјем, почео је да враћа планове у сеф. Жена је искористила тренутак док је ишао према каси носећи део планова, узела једну копију са стола и ставила је под капут. Професор ништа није приметио.

Процењивши важност овог материјала британска обавештајна служба одлучила је да једним триком спречи даље опите и производњу магнетског торпеда. Протурила је вест да је савезничка морнарица пронашла изолаторске облоге за бродске трупе, којима немачка магнетска торпеда не могу ништа. И заиста, после ове вести Немци су престали да раде на магнетским торпедима.

Пре неколико година, у објављеном дневнику генерала Лахаузега, помоћника шефа Абвера адмирала Канариса, обелодањен је Келијев подвиг. У дневнику је записано:

— Наш обавештај из Лондона „Доктор“ обавестио је да Енглези знају о магнетском торпеду. Пут, којим је вест стигла до Лондона, прусток је невероватан. Потпуковник Урлих Хаген водио је двомесечну истрагу у Елбингу. Цео ток догађаја је открио Келнер, који је радио у хотелу „Европа“ нестало је британски агент. Шпијун који је ученио жену професора Шмитхубера такође је нестало без трага. Ухађено десетак особа. Мере безбедности поопштене. Опити са магнетским торпедом су обустављени, центар у Елбингу је расформиран...

— Али, ја о пословима свога мужа ништа не знам!

— Потребно је да ми дате само цртеже торпеда да их погледам и одмах ћу вам их вратити.

— То је неизводљиво! Ја немам приступа у његов биро — рекла је узрујано.

— Чекају вас овде у понедељак. Треба ли вам моја помоћ?

опитног центра мора бити апсолутно. Келију је остало да се сам снађе. Месец дана је посматрао шта се у Елбингу збива. Онда је једне априлске вечери открио важан податак. На излазу из једне зграде официр Абвера поздрављив је старијег човека, док се стражар пред њим укочио у ставу мирно.

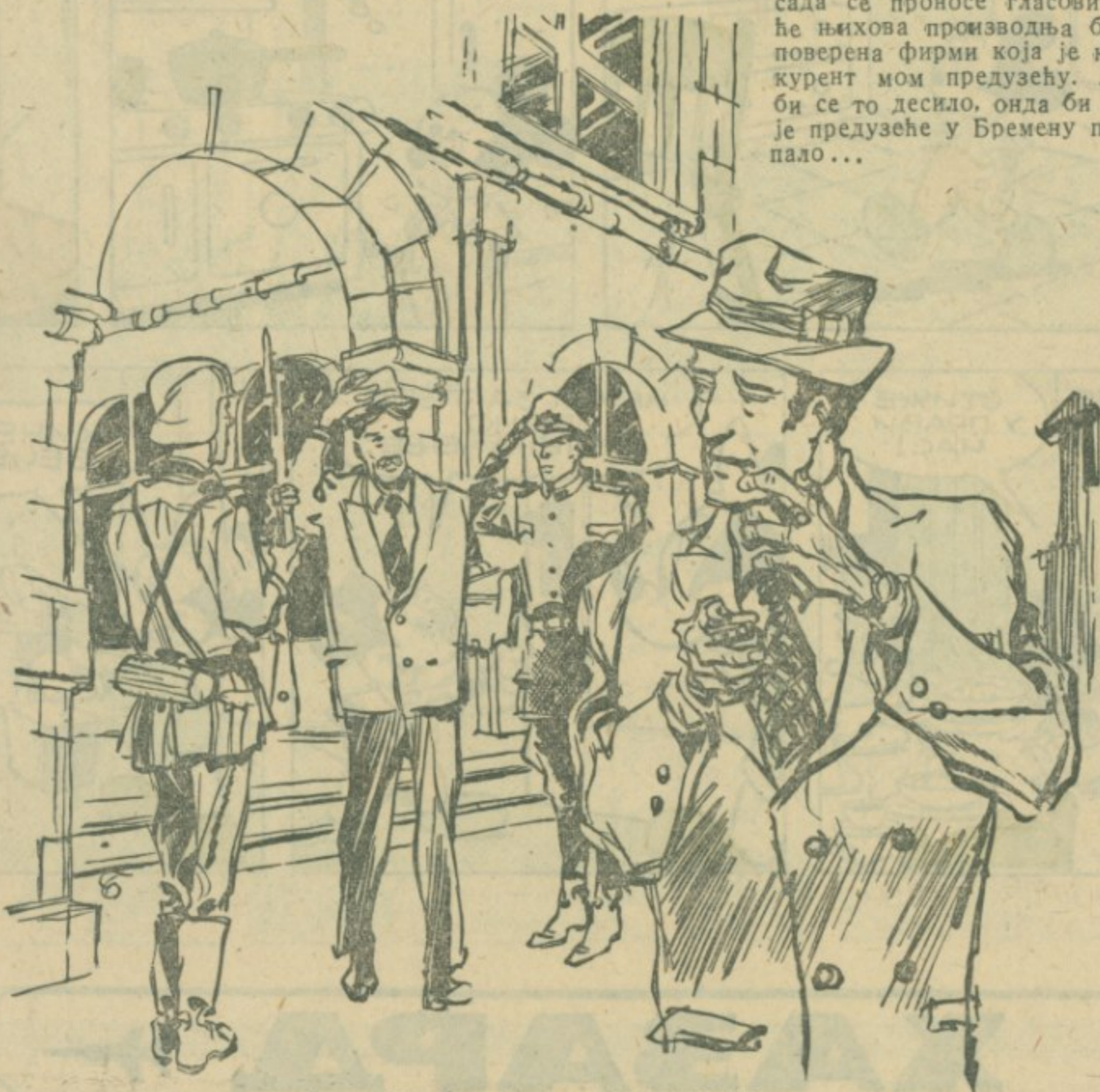
Кели је одмах закључио да се ради о важnoj личности и пошао за њим. Пратио га је до куће. Неколико дана касније дознао је да је то професор и доктор физике Шмитхубер, да има само жену и да сами станују у вили

лео бих да вас упозорим на неке околности које се тичу вас и вашег брака са професором.

Келијев препад деловао је на жену управо онако како је он желео. Погледала га је с мржњом. Хтела је нешто да каже, али није знала шта. Кели је приметио његу збуњеност и продужио.

— Ваш слободан живот до бро ми је познат. Та чиница могла би вам ускратити садашње благодети живота. И још нешто: ваш муж је важна личност...

— Ви ме уцељујете! Презирем вас.

... за боливијски град Ла Паз, који има 400.000 становника мисли се да је престоница ове зем-

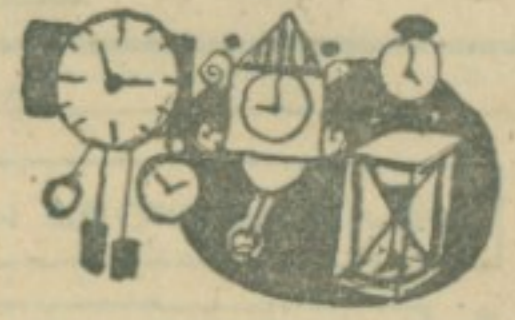
... Доменико Миверани, одгајивач живине из околине Рима, до живео је пре извесног времена великог изненађења кад је у једном од својих кокошарни-

ка нашао јаје велико као поморанџа а тешко 300 грама. Кад га је разбио нашао је у њему цело јаје у коме су била два жуманца.

... у Нубији је откривено 4.500 праисторијских фреска и баурефа.

... у Берген Парку у Колораду налази се

музеј часовника у коме је скупљено више од 6000 различитих сатова од сунчаних и печачких па до најмодернијих.

... пустињске камиле могу да превале 600 километара за шест дана.

РУЧНИ ЧАСОВНИК — ЧУДО ПРЕЦИЗНЕ МЕХАНИКЕ

Будућа петина наше планете

Према прорачунима доктора техничких наука К. Маљина, који се заснивају на анализи Сунчеве енергије, са обрадиве површине наше планете могу се до

бијати намирнице за 134 милијарде људи. Истина, ово је само хипотеза.

РУЧНИ часовник, без којег је данас тешко замислити савремен живот, право је чудо прецизне механике. Ово дело људских руку састоји се од стотине ситних делова и делића разних облика и израде. Мали женски часовници имају тако ситне точиће, завртње и остале делове најпрецизније израде да се оком једва могу видети.

Да прошећамо мало кроз је дну фабрику, која израђује та ремек-дела људских руку.

Пре но што се приступи изради ручног часовника, у посебном одељењу фабрике пројектује се тачан модел типичног часовника са свим деловима. Све се тачно испита и дотера. Затим се у цртачком одељењу поједини делови и делићи модела, са тачним ознакама оригиналних мера и димензија, нацртају многоструко повећани. По тим цртежима веште руке радника на прецизним машинама израђују поједине делове: точиће, завртње и остало. Све мора бити израђено у милиметар тачно. Јер, довољно је и најмање одступање па да сат не иде како треба.

рада делова за часовнике влада заглашана бука. Ту се „штацијују“, исечају металне плочице, на које ће касније бити монтиран механизам часовника. То је његова подлога и оквир. У том одељењу стоји машина до машине, под ноже за механизам треба добро обрадити: избушити рупице у које ће касније доћи завртњак, носачи точића итд.

Интересантно је како се израђују ситнији зупчаници. Неки од њих су толико мали да је потребна јака лупа да би се зупци видели. Израђују се од танких металних трака, на које се „фрез-машином“, машином за усецање, урезају зупци. Тек онда се избуши рупа у средини.

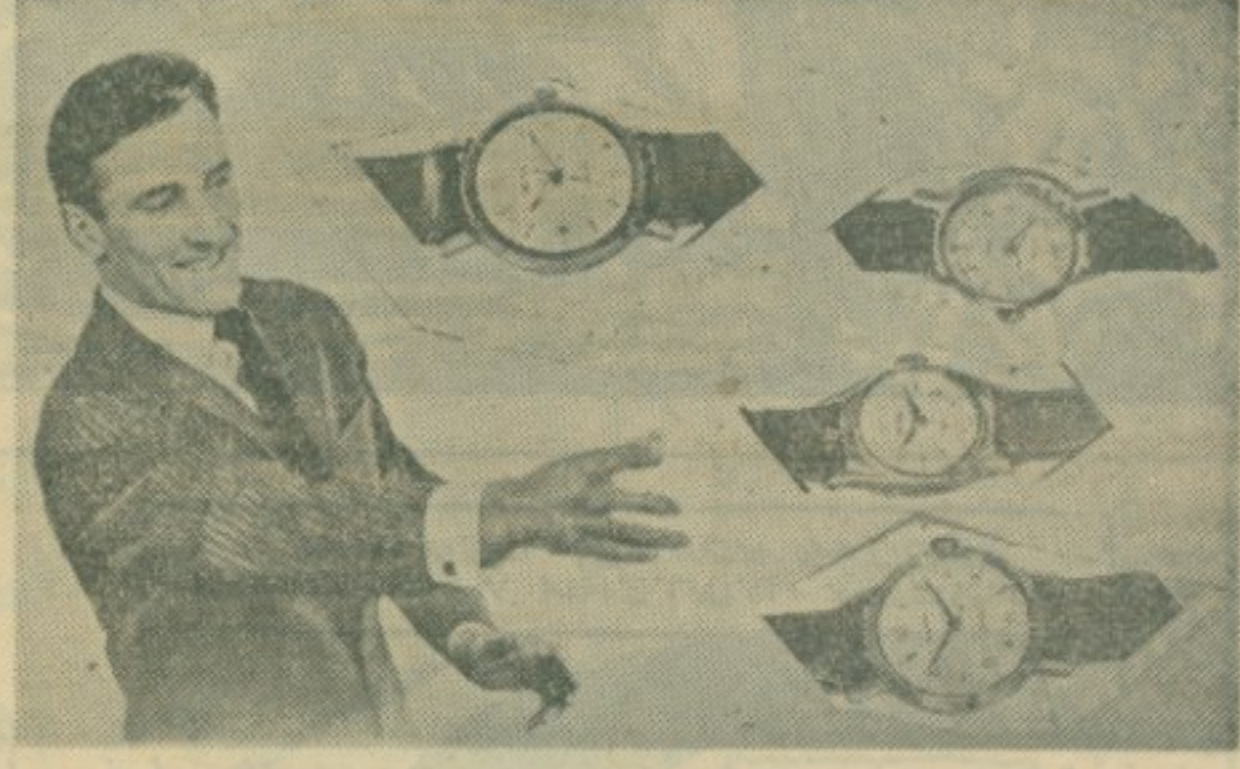
То је компликован и пипав посао, који захтева највећу могућу тачност у изради.

У трећој хали поређано је много малих стругова. Они раде потпуно аутоматски: с једне стране долази на струг челична жица, а на другој испадaju необично фини завртњи. Посад радника на стругу састоји се само у томе да правилно намешта жицу на стругу. Да би били чвршћи за вртњи и клинчићи се кале на

јакој ватри и нагло хладе у уљу.

Али израдом појединих делова часовник није ни издалека готов: треба у одређене рупице наместити мале рублине као лежачеве за точиће и затим монтирати точиће. Ни један од стотине делића часовника не напушта просторију у којој се израђује док није тачно испитан. Примерци који не одговарају одмах се бацају јер би касније, када је часовник већ састављен, било потребно много мукe, труда и времена, да се грешка пронађе. Интересантно је да се у многим фабрикама сатова не ради на „бескрајној траци“ тако да радници не морају да се журе. У овом послу важнија је добра израда него брзина.

Хала у којој се часовници монтирају грађена је у виду степеничасте терасе. Просторија је дугачка, али широка само толико да у њој могу да седе два реда радника, је-

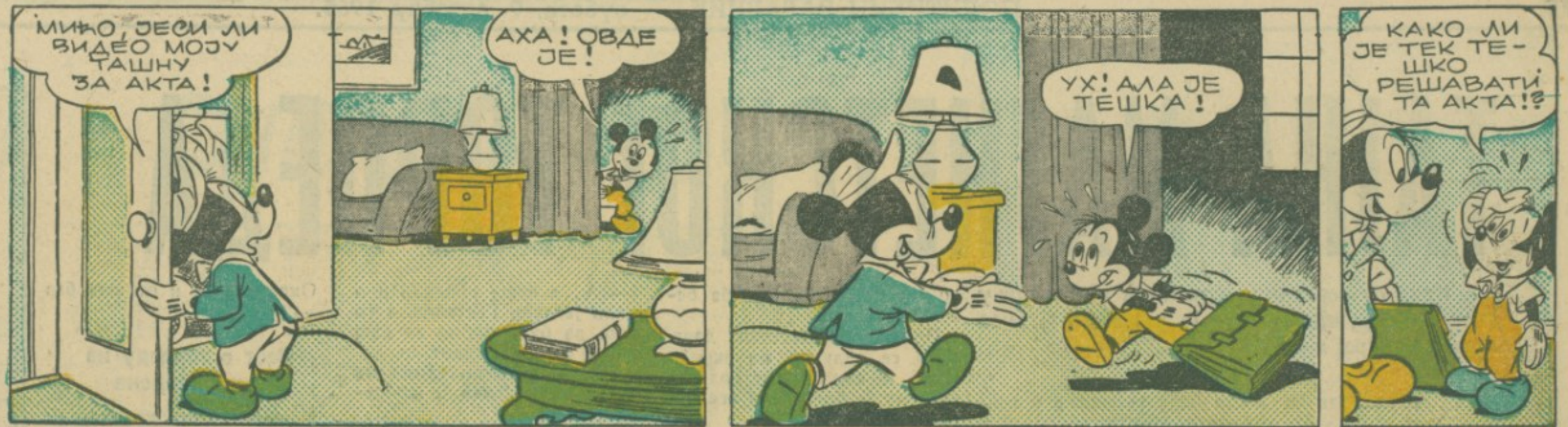

дан према другом. Пуна дневна светлост мора да доприноси сваком радном месту. Тераса се ослања на чврсту подлогу, тако да се у просторији не осећа ни најмања потрес. За столовима седе радници — жене и мушкарци — у белним радним мантилима и са лупом на оку састављају механизме часовника. Сваки од њих је високо-квалификовани стручњак.

Цео механизам сата покреће танка, еластична метална опруга, намотана на точић. То је „душа“ часовника. Њена дужина одређује се прецизним апаратима.

Кад најзад часовник, после стрпљивог, напорног и пажљивог рада многих људи и машина буде готов, он још

не може да иде на тржиште. Потребно је пре тога да се испроба његов рад и утврди тачност. Дуже време, у неким фабрикама и више месеци, часовник се ставља у разне положаје, при разним температурама да би се видело како ради. Дobar часовник не сме за 24 часа ни за једну секунду ни да касни ни да жури, а код најбољих реномираних марки чак ни за делић секунде. То је код часовника најважније, важније од тога да ли је израђен од злата, сребра или платине и украшен дијамантима. Тек када је све у реду часовник може да се пусти у продају. Његов власник мора стићи свугде на време: на воз, у канцеларију, у школу, на састанак...

✈ ЦОНИ ХАЗАРД ✈ ФРЕНК РОБИН

